

Ben "Uda"

Resurrection meeting

1984-07-01

HUHUDI YOUTH ORGANISATION MEETING.

SPEAKERS:

[HOFFMAN GALENG (CHAIRMAN)]

[OUPA TEKERE MONARENG]

[JOMO KHASU]

[AUBREY MOKOENA]

TERROR LEKOTA

[TSHIDISO]

*→ Hy been in Monareng en TSHIDISO. (Hy is
speaker)*

3/5

bc 45

p 21, 24, 25,

IMPORTANT ORGANISATIONS, PEOPLE AND OCCASIONS MENTIONED:

A.N.C. (1, 8, 13, 16)

MANDELA (1, 3, 5, 7, 8, 13, 15)

SISULU (1, 15)

FREEDOM CHARTER (1, 3, 6, 7, 12)

1955, KLIPTOWN (6, 12)

U.D.F. (7, 13, 14, 15, 16)

RELEASE MANDELA CAMPAIGN (7, 17)

SWART, GEEL, ROOI (10)

UMKHONTO WE SIZWE (13, 14)

random songs: 36,

C O R R E C T I O N S

I, ABIE ABRAM MAHLANGU, am a Chief Interpreter in the service of the Department of Justice and am stationed at the Department of Justice, head office as the Inspector of Interpreters for the Province of Transvaal.

On the 23rd of September 1986, I was given two tape recording (cassettes) and a transcription of the Huhudi Youth Organisation Meeting of the 1st July 1974 to listen and compare the tapes with the transcript and bring about corrections if any.

I did so to the best of my ability just and correct, the following is the corrected version of the said transcript.

ABIE ABRAM MAHLANGU

OPMERKINGS

1. Hierdie is 'n transkripsie van die betrokke vergadering. Die transkripsie is so akkuraat as moontlik en is so ver as moontlik woordeliks korrek.
2. Verskillende sprekers kon van mekaar uitgeken word op die opnames en hulle word binne die transkripsie aangedui.
3. Woorde, sinsdele of sinne wat heeltemal onverstaanbaar is, byvoorbeeld weens swak opname, geraas of waar sprekers gelyk praat, word aangedui met stippellyne, die woorde "inaudible" en "indistinct".
4. Agtergrondgeluide en enige ander moontlike kommentaar, word tussen hakies aangedui, indien dit baie opvallend is.
5. 'n Vraagteken in hakies na 'n naam en/of 'n woord in hakies, dui 'n mate van onsekerheid aan.
6. Die transkripsies is van heropnames van die oorspronklike bande gemaak.
7. Tellernommers word aan die kantlyn aangebring om op opsporing van spesifieke gedeeltes te vergemaklik. Die nommers stem nie noodwendig presies ooreen nie maar is 'n genoegsame hulpmiddel.
8. Vetalings deur amptelike hoftolke word aan die agterkant aangebring met die nodige bladsy en tellernommers om vergelyking te vergemaklik.

Huhudi Youth Vergadering op 1984-07-01 te Vryburg Gemeenskapsaal.

(Inaudible)

[JOMO:]

Trial ya Rivonia, ba ne bale mo teng ga ditoronko, ba santse ba le mo
teng ga ditoronko

[OUPA :]

Twenty solid years

JOMO :

Dijara di 20 jaaka ke bua le wena gompijeno.

OUPA :

According to international standard of Justice

JOMO :

Go ya ka molaong, wa lefatshe lotlhe wa tshiamo

OUPA :

All this people should have been released.

JOMO :

Batho botlhe, go ya molaong o, ba ne ba Tshwanetse ba kabo ba kgolotswe
gompijeno.

OUPA :

Because the law,

JOMO :

Ka ga mo, molao wa re,

OUPA :

Internationally,

JOMO :

Lefatshe ka bophara,

OUPA:

People should only serve 20 years of their life to serve a life sentence.

JOMO :

Batho ba tshwanetse ba dule mo kgolegelong, dingwaga dile 20, gore gotwe ba dutse botshelo jwa bone jotlhe mo kgolegelong.

OUPA :

So it is important that people should know this pathetic situation.

JOMO:

Goa tlhokega gore batho ba tlhaloganye ka maemo a utlwisang botlhoko a,

OUPA :

We should also remember that, the history of this Comrade's is great.

JOMO :

Re gakologele gore tota history ya bakaulengwe ba, ba rona, ke history e re senkitla re e lebala, ke history e botlhokwa thata mo go rona.

OUPA :

So it was not an accident that they have join this struggle.

JOMO :

Ka gore ga se ka phoso ba iphitlhetse ba le mo kgaratlhong gatlhanong le apartheid.

OUPA :

They join the struggling when they were very young.

JOMO :

Ba ile ba tsena mo kgaratlhong e santsane e le batsha.

OUPA :

You remember in 1944.

JOMO :

Re gakologelwa ka ngwaga e, e setseng e biditswe eo,

OUPA :

When the ANC Youth league was formed.

JOMO :

Ha mokgatlo wa batsha wa mokgatlo o setseng o biditswe o,

OUPA :

MANDELA, Sisulu

JOMO :

Bo-rre ba babedi bao

OUPA :

Were young people, who was prepared to change the strategy of the ANC.

JOMO :

E ne e le batsha bane batla ka matlhaga-tlhaga a, go leka go tsenya mowa
mo teng ga ANC.

OUPA :

That is why in 1949.

JOMO :

Ke ka baka leo ka 1949.

OUPA :

These uh young people, belonging in the Youth league.

JOMO :

Batsha ba, ba Youth league.

OUPA :

They have drafted the program of action.

JOMO :

Ba ile ba dira lenasne la ditiro.

OUPA :

That is why in 1960-61-62.

JOMO :

Ke ka baka leo la dingwaga tse tharo tseo, tse badilweng.

OUPA :

People were talking about the defiance campaign.

JOMO :

Batho ha ne ba bua ka go ngala.

OUPA :

That is why in 1953.

JOMO :

Ke ka baka leo ka 1953.

OUPA :

When the Bantu Education Act was introduced.

JOMO :

Ha bantu Education e ne e itsisiwe.

OUPA :

People decided to boycott this education.

JOMO :

Batho ba ile ba leka go ngala, yona thuto ena ya Bantu Education

OUPA :

Simply because of the efforts of these young people.

JOMO :

Ka baka la matlhaga-tlhaga a batsha bao ba ne ba le mo leking.

OUPA :

That in 1964.

JOMO :

Ka 1964

OUPA

The people decided to think about the peoples congress

JOMO :

Batho ba ile ba nagana ka kopano ya batho botlhe mo Afrika borwa.

OUPA :

All the branches of the ANC throughout, the country.

JOMO :

Mme makala otlhe a ANC go ya ka lefatshe, la South-Afrika yotlhe

OUPA :

Decided to send their people.

JOMO :

Ba ile ba tshepa go romela batho ba bone.

OUPA :

Their organisers.

JOMO :

Ba diraganyi le bone

OUPA :

Organisers like Nelson MANDELA.

JOMO :

Batho ba neng ba tshwana le rre MANDELA.

OUPA :

Walter SISULU

JOMO :

Rre Walter Sisulu

OUPA :

To go around the country, so as to ask the people about their complaints.

JOMO :

Go ya go botsa, go tsena mo morafeng go botsa batho ka dingongorego tsa bone, mo ba dulang teng

OUPA :

This young people went in to factory's.

JOMO :

Batsha bana baile ba ya le ko difeketiring ko madirelong

OUPA :

They talked with workers
They discussed with them

JOMO :

Baile ba bua le ba bereki

JOMO :

Ba ile ba gaselesa le bone

OUPA :

They went to schools

JOMO :

Ba ile ba ya ko dikolong

OUPA :

They talk to student's

JOMO

Ba bua la baithuti

OUPA :

They discussed with them

JOMO :

Ba ile ba ananyestana mathata a bone le bone

OUPA :

They went to Hostels and Compounds

JOMO :

Ba ile ba ya le ko batho ba nnang teng ko dihostele

OUPA

They went to remote parts of the community

JOMO :

Ba ile le ko mafelong a ko kgakala thata a Afrika-Borwa

OUPA :

And compiled all this worries

JOMO :

Ba tlile go kokoanya tsone dikeletso tse, tsa batho tse

OUPA :

That is why in 1955

JOMO :

Ke ka baka leo ka 1955.

OUPA :

The 25 and 26 June

JOMO :

Ka di 25 le 26 June

OUPA :

People came as far as Cape Town

JOMO

Batho ba ile batla gotswa, bo kgakala jaaka Cape Town

OUPA :

And they all gathered in Kliptown

JOMO :

Ba ile ba kopana ko Kliptown

OUPA :

To actually talk about the demands of the freedom charter.

JOMO :

Go ya go buisana ka dikeletso tseo di setseng dikwadilwe tsotlhe

OUPA :

To show that this was a tiresome work

JOMO :

Go bontsha gore tota e ne e le Mmereko a lapisang

OUPA :

The drafting and the discussing lasted for two solid days.

JOMO :

Ene tota ditshwetso tsele, go kwela go o, go ile ga tsaya malatsi a le Mabedi a tletseng

OUPA :

Beside that the Police were surrounding those peace loving people

JOMO :

Ntlhe le gore tota mapolisi a ntse a eme mo, a ntse a tlhotlhetsa batho ba le bantsi, ba batho dirang kagiso

OUPA :

The Police were threatening them

JOMO :

Mapolisi ba ne ba ntse ba ba tshusetsa ha bane ba le mo Konferenseng

OUPA :

But because the spirit of freedom lives

JOMO :

Mme ka lobaka leo, mowa wa tokologo o ne o le moteng ga bone

OUPA :

The people decided to stay without frightened

JOMO :

Batho ba ile ba dumelana, gore tota ga ba na go tshosiwa

OUPA :

Until such time, that people documents about (not clear)

JOMO :

Go fitlhelela mme yona melao e some e ile ya ntshiwa ko bofelong

OUPA :

So the very important thing to know now

JOMO :

Selo sa botlhokwa se batho ba tshwanetseng ba se itse gone jaanong

OUPA :

That those people who drafted this documents.

JOMO :

Gore batho ba baneng ba dutse ba kwala melawana e

OUPA :

Were not mad

JOMO :

Bane ba sa tsenwe

OUPA :

They were very confronted

JOMO :

Bane ba kgona go ya kgakala

OUPA :

Even if we realised today, that freedom is what we are prepared to die
for

JOMO :

Re bona tokologo ke ae re ikemeseditseng go se swela gompiono

OUPA :

We are actually going to die for ideas, but our fellow comrades and country men

JOMO : Ke ile go swela tsone dikeletso le dikakenuo tseo, tse eleng tsa bakauleng ba rona mo Afrika borwa

OUPA :

That is why, it is important

JOMO :

Ke ka baka leo goleng botlhokwa

OUPA :

That all, the Youth, the Students, the workers

JOMO :

Basha botlhe, ba ithuti, ba bereki

OUPA :

Should always think (inaudible)

JOMO :

Ba dule ba ntse ba akanya ka Freedom Charter

OUPA :

Not only think

JOMO :

E seng fela go akanya

OUPA :

But to put all the ideas into practice

JOMO :

Mme le go dirangatse tsone dikakanyo tseo

OUPA :

Perhaps by talking to people

JOMO :

Mme gongwe ka go bua le batho

OUPA :

They have to realised that even people should fight for their rights

JOMO :

Gongwe ka go rotlhoetsa batho go lwantsa ditswanelo tsa bone

OUPA :

That is an important message for today

JOMO :

Ke molaetsa wame wa botlhokwa gompijeno

OUPA :

And people should know

JOMO :

En batho ba tshwanetse go itse

OUPA :

That next year, is the international year of the youth

JOMO :

Ke ngwaga wa boditshaba-tshaba ya basha

OUPA :

And this Youth should know how to play their role

JOMO :

Basha ba tshwanetse ba kgone go tlhalogenya gore maikarabelo a bone mo setshabeng ke eng

OUPA :

They should make sure that they put this thing into practice

JOMO :

Ba tshwanetse gore ba bone gore tota dikakanyo tse ba di diragetsa

Amandla (OUPA) 2X

Nga wethu (BATHO)

Ma e buye (OUPA 2X
E Afrika (BATHO)

An injury to one (OUPA 2X
An injury to all (BATHO)

THANK YOU

Hoffman GALENG :

(Inaudible)

"Lo utlwile, le nna ke utlwile, eh ke a leboga comrade Oupa Tekere a se buileng. Retlwayetse tota gore gantsi hare tswara kopano.

E kete molaetsa oo, lo ka o tsaya lwa o tsenya mo tirishong, ke setse ke dira boikuelo jo bo tonna, re tlwaetse rona mo Huhudi fa re tshwara kopano, segolo jang. Fa gotwe e tshwarwa ke Huca kgotsa UDF, mapodise a tla aga a ikatameditse le bone.

Jaanong maloba lo a itse tota jaaka ba ne ba itirile bo-gogo, le rona tota re itse gore ke bo-gogo.

Ke a itse gore ba gangwe ga ba bolo go ntsha seriti seo, sa gore selo seo ga se go-go se, ke raya gore ke kgetsisi e eme jalo.

Ka jalo ke ne ke dira boikuelelo mo go lona ko ntle koo.

Fa batho gotwe ba tletse tletse ko ntle ba ltirile bo-gogo mo go rona, lo itse lo gopole gore fa e sale ba ipolelela maloba, gore ke bo-gogo, a itsane ga se bo-gogo fela, ke dikgetsisi fela.

AMANDLA! (mongwe)

NGA WETHU (BATHO)

Batsha e reng ke dire jaana, ka tsatsi je, ke ne ke karata fa lo ntsha pina lwa bontsha gore ka nnete ke tsatsi ja basha le barati ba Afrika borwa, ba ne ba gopolo gore motho yo montsho o a tshwanelwa ke gore a lokololwe.

Fa o ntsha pina o bina, o bontshe ga ma-nnete gore o batla tokologo, o seka wa akanya gore

nako e o e tla leng, nako ke yone e.

Ke nako ya gago, This is your time, Fa ke bua jalo ke tla bitsa Comrade Tshidiso. Go re amela fela ka bokhutsane mo go yoNa mo fa ba ntse ba bua ka nako eo, gore thuto ya tshwanela ya nna jaana, mo bathung ba Afrika borwa yotlhe bana le bagolo.

O tla ama go le go nyenyane yone paragrafa a re mo feng maatla re utlwe gore o tla reng.

AMANDLA (GALENG) NGWE WETHU (BATHO)

[Comrade TSHIDISO :]

"AMANDLA (Tshidiso) NGA WETHU (BATHO)

MAATLA (Tshidiso) NGA WETHU (BATHO)

Ke rata go dumedisa, ntlha ya pele bo-mme le bo-ntate eh... eh ba eleng bona ba tshwetseng bana, gore batle ka jeno go commemorATOR tsatsi lena le leholo la Freedom Charter day.

AMANDLA (Tshidiso)

NGA WETHU (BATHO)

Bajha ke-tla feleletsa ka ho bua ka clause number eight ya Freedom Charter ereng the doors of learning and culture shall be open.

Int Di khoro tsa thuto le sitho ditla bolega tshohe.

TSHIDISO :

Comrades

JOMO :

Bakaulengwe

TSHIDISO :

I must admit that

JOMO :

Ke tshwanetse go amogela le nna gore

TSHIDISO :

I am highly impressed and proud

JOMO :

Ke a ikgatla ebile ke itumetse
Tshidiso - By the example

JOMO :

Ka sesupo

TSHIDISO :

Of the amount of talent

JOMO :

Ka sesupo sa telente

TSHIDISO :

Amount of talent that is in herent

JOMO :

Talente e leng gore ke e, e rutang basha

TSHIDISO :

In our youth

JOMO :

Mo basheng ba rona

TSHIDISO :

The little sketch that was presented here

JOMO :

Motshamekonyane o lo o bonneng mo

TSHIDISO :

Is that kind of example

JOMO :

Ke sone sekai seke buang ka sone

TSHIDISO :

Eh these youth

JOMO

Basha ba

TSHIDISO :

Are example

JOMO :

Ke sesupo

TSHIDISO :

Of the youth of the future

JOMO :

Sa basha ba nako e e tla tlang

TSHIDISO :

The youth of the liberated South Africa

JOMO :

Basha ba Afrika borwa e tlhanolosegile

TSHIDISO :

Obviously

JOMO :

Go ntse jalo

TSHIDISO :

Our rulers they are our oppressors

JOMO :

Babusí ba rona, e leng bagateledi ba rona

TSHIDISO :

Will feel embarrassed

JOMO :

Ba tla tshoga

TSHIDISO :

At seeing what this young men and women

JOMO :

Go bona se basha ba

TSHIDISO :

Have just performed

JOMO :

Ba santseng ba tllile go se dira gompjano

TSHIDISO :

The reason for this

JOMO :

Lebaka la se

TSHIDISO :

Is because

JOMO :

Ke le

TSHIDISO :

Throughout the history of our oppression

JOMO :

Mo historing ya rona yothle ya kgatelelo

TSHIDISO :

Our rulers

JOMO :

Babusi ba rona

TSHIDISO

Had always worked our means

JOMO :

Ba ntse ba aga ba leka ditsela dingwe

TSHIDISO :

Of oppressing not only our bodies, our movement but our minds

JOMO :

Ba ntse ba leka e seng go gatelela hela mebele ya rona, mme ba ntse ba leka go gatelela dikakanyo ditlhaloganyo tsa rona

TSHIDISO :

They have introduced bantu education in 1955

JOMO :

Ha bane ba tlhagisa bantu education ka 1955 ngwaga e boletswe fa

TSHIDISO :

They thought that

JOMO :

Ba ne ba gopola gore

TSHIDISO :

They are going to produce dull stupid goats who are going to be subservient to the ruling classes

JOMO :

Bane akanya gore ka thuto e ya bona e ba tlara ntsha batho ba ba kwa tlase ba ba gateletsweng, ka thuto e ya bone, ba tla aga bareentse dikaelo tsa bona tla nna ka fa tlase ga tsone

TSHIDISO :

But the opposite will always happen

JOMO :

Mme tota kakanyo ya bone e ile ya kopane le nnete kgatlanong le mathata
a kakanyo e

TSHIDISO :

We have seen throughout our history

JOMO :

Re bone tota mo ntlheng ya rona fa re sheba

TSHIDISO :

The coming of brave men with dynamic ideas

JOMO :

Go tlhaga banna ba eleng gore kakanyo tsa bona di tla rutlolonya
lefatshe

TSHIDISO :

We have seen men like Nelson MANDELA

JOMO :

Re bone banna ba ba tswanang le rre yo o setswa a boletswe

TSHIDISO :

We have seen man like Steve BIKO

JOMO :

Re bone monna we leine le lesetsweng le boletswe

TSHIDISO :

And we are continuing to see the emergence of good young brave guys with dynamic ideas to liberate our country

JOMO :

Mme tota ga ba lelela ka bone bao, re ntse re bona ba banye ba ba tshwana le bone bao ba tlhaga tsatsi le letsatsi

TSHIDISO :

Now your people in 1955 at Kliptown

JOMO :

Batho ba lona ka 1955 ko Kliptown

TSHIDISO :

Made it clear that

JOMO

Ba ile ba tlhalosa gore

TSHIDISO :

They stand for the education that will teach the youth to love their people

JOMO :

Ba emela thuto e leng gore e ruta basha go rata morafe wa bona

TSHIDISO :

I will read the clause a sentence in this clause which say

JOMO :

Ke tla bala molanyane mo tlase ga mola o

TSHIDISO :

The government shall discover develop and encourage national talent in the enchantment of our culture life

JOMO :

Mmuso o tla rotloetsa tswelelopele paakanyo le go oketsa dikakanyo tsa batho gore tota morefe o agege ka tsela e siameng

TSHIDISO :

They said this because in South Africa

JOMO :

Bane ba bua ka gore Afrika borwa

TSHIDISO :

There is an oppressing of ideas that is (..... throughout the world)

JOMO :

Go na le gore dikakanyo tsa batho di gatwa ka dinao

TSHIDISO :

Every day every week, we read how many books have been banned

JOMO :

Tsatsi le letsatsi re utlwa ka dibuka tse di sa tshwanelang gore go balwa

TSHIDISO :

Even this like dynamic document the freedom charter

JOMO :

Tota le yone freedom charter e jaaka re e bona gompiejeno jana

TSHIDISO :

Have suffered a several number of banning by the state

JOMO :

E kile ya thibelwa gangwe le gape gore e seka ya fetlhelea mo go rona

TSHIDISO :

Although our culture has been dispised for a long time

JOMO :

Tota le ditso tsa rona di ile tsa nyadiwa ka nako e telele

TSHIDISO :

But besides the fact that, it is true to ban the freedom charter

JOMO :

Mme tota re sa kgaitalasege gore mmuso o tswelala go thibela freedom charter

TSHIDISO :

It's idea continues to draw and reach a large section of South Africans

JOMO :

Molaetsa we yone o ntse o fitlhelela mo bathong ba Afrika borwa

TSHIDISO :

And we see today the youth have already absorbed and are prepared to struggle with the Freedom Charter

JOMO :

Re a lemoga gore basha ba setse ba amile ebile ba ikaeletse go anantsha dikakanyo tse tsa freedom charter

TSHIDISO :

But I want to challenge our youth.

JOMO:

Ke batla gore ke rotloetse basha ba rona.

TSHIDISO:

Because those men and women who have created this document for all of them are in exile others in prison.

JOMO:

Ka gobo batho ba ba kileng ba dula ba dire matsapa a go kwala freedom charter bangwe ba bone ba tswerwe, bangwe babone habayo ba ile ko mafatshing a mangwe.

TSHIDISO:

The only way you can prove, our elegance and commitments to the freedom charter.

JOMO:

Tsela e reka bontshang tota bo ... bo botsalano jwa rona le freedom charter.

TSHIDISO:

It's to demand to campaign to release of those executives.

JOMO:

Ke gore re goeletse gore ba o ba baneng ba Dutse ba kwala freedom charter e, ba gololwe.

TSHIDISO:

Because this people have been imprisoned for backing this demands.

JOMO:

Ka gore batha ba, ba tshwaretswe gore bane ba dira dikopo tse.

TSHIDISO:

Our youth.

JOMO:

Basha ba rona.

TSHIDISO:

Must make it clear now and forever.

JOMO:

Ba tshwanetse gore ba itlhalose gompijeno mme le gona e nnele ruri.

TSHIDISO:

That they are prepared.

JOMO:

Gore ba ikemeseditse ba ikaeletse.

TSHIDISO:

To follow the foot steps of those that have gone before them.

JOMO:

Gore ba tla gata mo motlhaleng wa bao ba kgaatileng la pele ga bona.

TSHIDISO:

We must continue to build a cultural life, that will be the one on which South Africa of the future will be based.

JOMO:

Re tshwanetse ra tswelera re tlise ditso tseo e leng gore Afrika borwa e tlaa di letedisa le gore ditso tse ke tsa batho.

TSHIDISO:

Out of the retrenchment, the ignorance that the system is trying to create ... We must build a new culture of young people who are prepared to make their ideas clear.

JOMO:

Tota dikgoroletsisi tse eleng gore di tlisiwa ke mmuso batho ba rona ba tshwanetse gore ba di itime ba tswelera fela ba dire jaaka ekete ga dilo di ntse dile teng ba tswelera fe la.

TSHIDISO:

I would like to say also,

JOMO:

Ke batla kere gape,

TSHIDISO:

A message directed to Lucas MANGOPE.

JOMO:

Se ke molaetsa mo go rre yo o setseng a boletswe o.

TSHIDISO:

And he should really feel embarrassed.

JOMO:

Go tswanetse tot gore a tlhajwe ke ditlhong.

TSIDISO:

That even these young people who performed here.

JOMO:

Gore tota le basha ba baneng ba dira pontso eno ha.

TSHIDISO:

Are aware that he is selling South Africa.

JOMO:

Gore tota ba lemogile gore o rekisa batho ba bantsho.

TSHIDISO:

Are aware that he is selling South Africa. And their mothers and fathers.

JOMO:

Go tota o rekisa e seng S. Afrika fela o rekisa basha, le bogolo le bomme na bone.

TSHIDISO:

Amandla 2X

Nga wethu BATHO

Mae buyi TSIDISO

E Afrika BATHO

Hoffman GALENG (inaudible)

Song: (inaudible) Allright, allright.

"Ke rile kare a re legopole ke rile kare re gopole letsatsi le jaaka la tokologo. E! E! Ke neela gole gonyenyane jaana re utlwile ntlha ka mogwa o basha ba tlhalositseng ka teng. Kea go leboga comrade. (not audible). A re utlwaneng e reng ke neele comrade Jomo a Dire di kitsiso-nyana jaaka re tlaa nna re di itsise ha nako e ntse e tswmaya.

Jomo KHASU:

"Tota jaaka go setse go tlhalositswe gase dikitsiso dipe fela mme ka tla tshwara hale le hale ketla utswanako. Go tlhalosetsa batho ba rona ba eme mo teng ga civic.

Le maemo kaga civic a eme teng inaudible dirente. Santlha ke batla go tlhalosa ka phuduga ya civic. Area yarona le modula setulo which is around Kuruman.

Jaaka lo itse gone tota civic e tsotse matsapa. A go kwalela rre wako Pretoria. E mo tlhalosetsa gore tota batho ba gana goya Pudimong. Makwalo a a tsamaile mme. Ba tlhabiwa ke ditlhong koa ntsha mo dipampiring mme gongwe ba tlaa re hudusa go sena ope yo o itseng. Jaanong to ta fela lefa bare ntsha lefatshe lotlhe le a itse.

Jaanong kitsiso ngwe e ke batlang go i dira keye ya gore go tlhagile gape mo pampiring ha gone go amiwa kago huduga ga Huhudi. Ko parlamenteng ya bona gore ka di 31 tsa August. Bare go tla ba nale kopano mo gare ga dommunity council, administration board le department ya ga rre Koornhof mo gotla gotwe ho iwa for the last Huhudi ya ntsiwa gotsa tota aisale intsiwa. A keve bane ba setse bare arabile gore civic ene ya tlhalosa gore bare arabile bare re a tsamaya rotlhe ka gore administration board le community council di dumelane gore re tsamaye.

Jaanong eh ko parlamenteng gape bare, selo se community counsel e sa se itseng tota le rona rea makala rea makala ka di 31 Aug. go tlaa bo gona le kopano mo gare ga community council, administration board le departement yaga rre Koornhof. Mmo go tllileng go buiwa gore a Huhudi ya ntshiwa kgotsa gae tlhole e ntshiwa.

Jaanong ke batla gore re re bo (inaudible) botsa batho ba rona gore a mo morago ga jara tse 8 community counsel e ntse e re rekisa. Jaanong. Gotwe baa go nna le boemedi jwa go bua ka phuduga. Community counsel yona eya go emela mang ka gonne makgoa a bona a tlaa bo a le teng. ke raya gore Koornhof o tla ba a leteng administration board itlabe iliteng. Jaanong ke batla gore re akanye gore a reya go letlelala community counsel goya gore emela. Ka gore tota selo sa botlhikwa go wena. A na e tla bo e emetse rona kgotsa e tla bo e emetse Koornhof le administration board.

Jaanong re batla go bona gore batho bana ba dira jaang, ga ele gore bare e tla be e emetse rona, re ipotse jaanong gore, goreng e me e mtse e sa re emele go tloga ka 1978 go fitlhela vandag, mo go tlhatloseng dirente e bile e le manganga ga o tlisa dikgonono. Jaanong civic e (inaudible) mathatha a motse gatwe Community Council e tla re emela. Jaanong ke batla gore re botse batho bana gore e kile ya re emela kae (inaudible) o itse wena gore ga re dumela Community Council go ya go re emela kae (inaudible) o itse wena go re ga re dumella Community Council go ya go re emela ko meeting wa di 31 tsa August, re letlela batho ba reng OK go siame re isiwe kwa pudumong (inaudible) ke a leboga.

Hoffman GALENG:

"Eh, kea go leboga comrade, tota pampiri e ke tlaa leka gore ka kopano e tlang ke lo e kaele mme tota ka botlalo Mr Salt wa P.F.P o ne a lebagantse potso le Koornhof nko a moraya re (laughter) gore a moarabe ka mantswe a. A mo raya a re Huhudi Civic Association e tswile bothateng mme jaanong nyena lo reng ha lo ntse lo ngangisana le yona ga gona bo hemo ka gore tota batho ba dumelane le community council hore ba ye ko pudumong wa reng ka kgang e Koornhof, Koornhof. A re nyaa! nyaa!

tota tswetso yona ga ise e hitlhelele, tswetso e tlaa hitlhelela ka di 31 tsa Aug. Nna tota le yona community counsel ba itse gore ga ba kake ba a gore emela jaanong meeting wa rona e tla nna gore re dire ditswetso tse ra tla di tsayang ga rere le tlhope bo Galeng kgotsa bo mang. Le tlhope batho ba eleng gore ha esale bogologolo ba kgaratlha. Ba lela selelo sele sengwe le rona. Ebile ke batho ba le ha ba robetse ba seke ba lora ka nako eLe ba tsewa ke maburu bale babedi hela gotwe bona Galeng wena le Terror ha o ka re tlisetsa 20,000 ya batho ba bantso retla go meya 50,000 ha isale re digana bogologolo tsa bogologolo go katla jang gore re dire tshwetso ya gore re tlhope motho yo o amogelang R50,00 go rekisa setshaba sa Huhudi sa batho ba Huhudi bale 54,000. Go be gotwe ba a go tsaya nog R50,00 o ba rekise. Phu-Phu. (laughter) Lo tla rata jaang (not audible).

Fa pampiri e o e katla re tla lo ekaela lotlhe bagolo le bana. Mme tota gotswa mo maikutlong a lona.

AMANDLA (MONGWE)

NGA WETHU (BATHO)

Ke batla golo bona ka labone ke tlaa tla ka ditshwetso nyana tse tota ke naganang gore ke di kgatlehelo tsa morae. Tse tota re tla di isang kogo Koornhof. Mme a rata kapa a sa rate ha a sa dumele meeting wa di 31 ga o kake wa pasa. Keya letlogela re tla nna re dira dikitsiso tse dingwe goya pele.

AMANDLA (GALENG)

NGA WETHU (BATHO) X2

MAYI BUYE (GALENG)

E AFRIKA (BATHO)

WHEN? (GALENG)

NOW (AUDIENCE)

AMANDLA (MONGWE)

NGA WETHU (BATHO)

Eh basha ke ba kopa pina e one, motho mongwe baile ba ye utlwa, kgotsa la e utlwela mo (inaudible).

Song: (1) (inaudible) Singing, whistling and hand clapping.
(2) Sikhulule Thambo, ngebazooka, ne motar ne AK, Sikhulule Thambo (repeatedly)

GALENG:

Are didimaleng nako yarona irisiele thata, are didimaleng are Didimaleng ke bitsa jaanong comrade Aubrey MOKOENA.

AMANDLA - AWETHU X2

MAYIBUYE - I'AFRIKA X2

An injury to one - injury to all.

Thank you, comrade Aubrey.

Aubrey MOKOENA

Ho motsoara marapo, eh, bomme le bontate, basha ka moo ... le libui tse qetang ho bua hona joale, eh ke lumedisa lebitsong le matla Latokoloho, Amandla.

(Audience - Awethu)

Ke le tlisetsa le lumediso tse tsoang ho batho bothle ba Lumelanang le kgoetso ena ea ho lokololoa ha moeta-Pele oa rona e moholo eleng Nelson Mandela.

Mme kethabile ha-holo hoba mona lelona, mme kebatla ho qala ka ho leboha, le baetapele bana ba lona ba lehang ka nako tsathle ho lekhutatsa hore lefithle mona mo le leteng ... (laughing) ... joale ke matla ...

AMANDLA (someone)

AWETHU (audience)

Banna ba re batshepa ha holo Bogaleng, bo Bushy, bo jomoke banna ba re ba tshepileng mona bo kgotso le bo Mmoloki, ka moo mo Huhudi ke-bona re batshepang ...

Joale he, ke leboha haholo le baswa bana ba ileng batla mona ho utlwa, le ho re joentsa rapadi ena ethlomolang pelo ebehang pepeneneng maemo a bophelo ba rona mona Africa borwa, basha bana batlile ka molaetsa o bontsang ka mo lefatse l-rona le ...

Mme Molaetsa o mogolo e ke o ratang mona ke ona oa hore maburu ka bo kgopo ba ona haoletho leo ba ka le etsang, ha e seng ho sebedisa bao ba rona ba leng limpimpi. Limpimpi tsena tse lumelang ho sebetsa le maburu, ke tsona tse etsa ntho tsena libethatha.

Empa le ha ho le joalo, ka baka la tsepo ea rona (inaudible) re tlabafenya.

Joale bana beso ke tla tsoela pele nako se ntse e ile, ka ho letlhalosetsa hore mona re kopanetse eng. E ka re kaema kaofela, mme re hopele batho botlhe ba le tsietsing, ba kene tsietsing tsena ba leka ka bophelo ba bone hore ... ba lwela Tokoloho. Bao e le hona joale ba santseng ba le litsietsing baloanela tokoloho. Joale e kare re ka ema hanyenyane re ba hopole re ba hlompe re ba beye mohau ... (inaudible) (some comotion).

Mme ha re etsa joalo, ke batla hore re bine temana e lengoe ea pina e ke hopolang hore re a e tseba kaofela. Re tla e bina hangoe fela, mme kamoraho retla e binela fatshe ... (inaudible)

Song/hymn

Senzeni na, Senzeni na

Senzeni na, Senzeni na

Senzeni na, Senzeni na

Hm hm hm hm

Hm hm hm hm

Prayer

Ke hopola botlhe ba bennweng a mo ... tshimologong re rorise, batho bana
re ba beha ho oena modibo

Bafe maatla re a okopa ...

re ba otlhoela bothle bohloko ... ba tswileng litulong

Tsa rona ba benweng, re sa lebale

Le banna ba rona batsekiswang ho bua nnete ...

Batsekisoa ho bua bothatha ba rona (inaudible) (inaudible)

.....

O bafe maatla (inaudible)

Re hopola batho ba Sharpeville ...

Bo Steve Biko Maburu

Amen.

(NB. - This prayer is incomplete. The tape is not clear and there is
singing.)

Amandla.

Joale he comrades, bana beso le dikgaitsemi (inaudible) puo tsaka
litlaba khutsoane ha holo hobane bana beso (inaudible)

Bana beso ba ileng ba gala ba bua le bana ba ba papadi (inaudible) saka

ha se hore ke le bolelle pale ya se etsahetsing. Maphelo a lona le a
tseba. Ha hona ntho e ntsha e nka le joetsang ona, mabapi ...

(inaudible) bana beso ke ka baka la eng re kopane mo. Ha re a kopana

mona ho tla ho loana ntoa. Empa re hopole dilemo tse za tse fitileng.

(inaudible) ... re fomana tsutsumetso le encouragement ... Tshepo mo ho

lona ha relebona letla kabongata ... Relwela Tokoloho Mane

Kliptown toroponyane enyenyane, gauteng ho ile ha kopana ba emedi 3,000

delegates ba le tule tse fapaneng tsa Afrika boroa bane ba tlile ho leka

se le sengwe feela, hore ba leke hore ba ngole ditletlebo tsa bona le dinnette. Ha ba ne le (inaudible).

Ntho tsena tse ngotsoeng mona ke li nnete, li nnete tse o mmuso oa hona joale South Africa o litsabang, batho bana ha ntse ba-ngola maikemisetso a bona seo Africa boroa ebe Sona, Mme lea utlwisisa hore ha se ntho e bonolo (inaudible) hore ba ngole ka bolokolohi (inaudible) mme ho nale batho hone joale ba Santseng ba nyefola dintho tsena bare dintho tsa kgale ... eh, eh ... bare bona ba nale nnete tsentsha.

..... joale re tseba hore ntoa e re le mo ho ona bana beso, ke ntoa e mmatla haholo, mme ke nnete feela ithlompiwa lefatse kaofela, ... ha re bua ka Freedom Charter mafatshe othle a santseng a lokolohile a i hlompa ... mme le utlwisise hape hore ntoa ena e re e lwanang the struggle that we are talking, ha se ntoa e qalang hona joale ... kapa kabo 1961 kapa ka bo 19 ke 332 years bontata rona moholo ba ntoeng e - e tse ha Jan van Riebeeck atla ka li-kepe mo atswa mose ... Ba bona maha ena enhle ba ba feloha mo likepeng tsa bona ... mme ka moo ba ile ba Qala ho loala Lefatshe lena ...

Bontate moholo a ka ba ba thlogela baile ba ba loantsa, mme ya qala ntoa, ya qala ntoa ya tsoela pele. Mme joale ke batla ho etsa mothlala what is the struggle Ho na le peiso E E mathoang ke motho a le mong, feela, ke peiso e mathoang ke batho ba leng a team, sethopa sa batho kgonang ba utloane ka ho thusana, le a tseba dikolong mona ha ba ya di competitioning, ho na le di peisano tsa batho ba mathang dipeisano ba bang ba matha mile o le mong, ho na le batho ba mathang 3 miles a le mong, mme ho na le peiso e bitsoang relay

Ho kgethoa batho ba le bahlano ba le bane ho-twe ba mathe oa pele o tla nka lepolanka a mathe, e eme ha a kgathetse, wa bobedi le ene a nke lepolanka leo a mathe joalo. Oa boraro le ena a nke joalo ho fitlhela oa ho qetala. Mme oa ho qetela ha a nka feta bohle ba bang, a winila ena fela, o winetse sehlopa sohle.

Bo Nelson Mandela ba tswere baton e sale ba e tswara baton le utlwile ka moo ke tlhalosang ka teng. Le hona jwale ba santse ba matha. Ha ba mathele bona fela hore ba tsebahale mabitso a bona a be maholo mme ba mathela rona kaofela.

Amandla (some-one)

Awethu (audience)

Nelson Mandela ha aka fitlha mane finishing point. Hobane rea tseba ha a lwanele ena fela o lwanela rona kaofela. Mme ke kamoo ho batlehang hore rona re ikopanye. Re tsebe hore ha a mathele ena fela a mathela rona kaofela.

Mme re tsebe hore ye mong le mong ya tswerweng. A tsebe hore ha a mathele ena fela. Ke ka ho re reng batho botlhe batle ka tlase ha di nnete tsena. Tsa freedom charter. Batle ka tlase ha umbrella ena ya UDF hobane hare mathe matleng a rona fela. Hare batle e mong a mathe a re ke nna fela. Kaofela re be ntho ele engwe re be seoposengwe hobane ha rekopane maatla a mangata.... bongoe (inaudible)

Amandla (Bangwe

Nga wethu (batho)

UDF e mona ho kopana. UDF e mona hore kaofela ha rona batho botlhe ba ratang tokololo. A O motsho A O motala ha fela a rata tokololo ntho ya pele jwale ka ha bebele etsho a re batlang ho ntshala moraho ba itele pele. Jesu hare ntshaleng moraho hobane ke morwa modimo. O ne asa batle gore batho ba mosale morago ba akanya gore a ba digela mo mamemeng.

Ha ke batle batho ba mathang le mathiswa ke eng hakana kana. Jwalo ka ekare ke Kaizers Chiefs. O ile a beya sefe ka maane. A sefa a reng ba tswang ba dikele pele. Ba tsebe hore mona ke mmila a mosesane kgoro ya teng e patisane. Gase botlhe ba ba fetang moo jwale ka haole motho yo motsho o seka ware nka seka ka batla motho yo mosweu. Rere ba itele pele ba dikano tse baleng ho tsona. (inaudible)

Ke ka moo reng mohlang re hlotseng re batla hore. Setshaba seo se pe leng ho sona e be setshaba sa bolokolohi. Mo batho bohle ba tlaa lekanang. Sechaba seo batho ba kekeng ba hlola ba tshabang (inaudible). Kaofela mane re tla leka lekana toroneng maane. E tlaaba setshaba sa tekanyo mo batho batla kopanang kaofela e mong le e mong a ntshe talente ya hae. Jwale he bana beso ha kese ke qeta kere ntho tsena tsohle di tla etsahala ha fela nna le wena re kopane. Rele ntho e le nngwe. Re tswarane ka matsoho. (inaudible) E seke yare ha baeteledi pele ba rona bare ho iwa ka mona. Ho seka ga nna le dipelaelo tsa hore remamela maburu ha bareng kae, kae. Le be ntho e le ngwe fela. Le rona ka kwano re tla ba ntho e le ngwe re emisa Release Mandela campaign. Re (inaudible)

P W Botha o ile a fana ka false statement maane a tlhalosa ka moo SA e seng E fetogileng ka teng. Go tlo bana le a new constitution and a new dispensation a leka go thetsa lefatshe. Jwale he ha a ntse a pota pota moo. Yaba he wa botswa. Bona wena Botha o otlwile hore hona le kgoeletso there is a campaign go lokolla Nelson Mandela, ha mmoho le batswariwa bohle ba lwanelang tokoloho.

Ea ba karabo ea mmuso oa ha ho ke eng naa monna? Ea ba P W Botha oa Panyapanya, a be a re e! ke utlwile ka kgoeletso eo empa mmuso oa rona is going to ignore that call, rona re araba rere oena P W BOTHA, ha e baneng o re oena o keke oa natsa kgoeletso eo, you are going to ignore the call o tsebe hore you are doing it at your own peril. Hobane oena P W Botha a nale kelello e fokolang e lebalang.

Le lemong tse leshome tse fitileng mmuso a na wa Africa borwa. Ke ona oileng ware ho mmuso wa Smith maane Rhodesia. O ile ware Smith, Smith lokolla Nkomo, lokolla Mugabe o bue le banna ba. Smith wa tila tila. Smit a re Pretoria mona ke nahana hore a motswalle. Yaba ore e. Re metswalle empa mollo koo oa tla lelakabe le atla (inaudible) O thibe moo o thibe lelakabe leo. Lekekebe la lethiba lelakabe leo ha fela le ka dula lesa bui le baetapele ba batho batsho.

Yaba Smith ore jwale monna ekaba re tla etsa jwang ekaba konferense re tla e tswara kae. Yaba hotwe hee! hee! Ke tla lokolla terene e kgolo mona. Yaba hotswa terene e kgolo e ya majabajaba ya tloha mona yaya kwana ... Zambia. Yaba banna ba kopana ko di coaching ko Zambia ha ba ha qala ho bua.

Jwale release Mandela campaign e ntse e theilwe hodimo ha kelello eo. Lona maburu le tseba hore le etse eng ho lokisa ditaba ka mona. Le seka la tlohela ka tsomo e lee tsebang eo (inaudible) tsatsi la pele, le ne le kgatsa le etsa Smith hore a etse joang.

Jwale ke ka baka le eng le sa etse jwalo. Lene le kgotatsa Smith le eletsa motho o mong ke ka baka la eng lona le sa etse jwalo. Jwale kelello eo ya lona le e sebedise. What is good for the goose is good for the gander.

Hoa tswana SA, Angola, le Zimbabwe. Jwale hee ha hona Kgotso e tla bang teng mona bana beso ho fitlhela Nelson Mandela a lokollwa. Ha mmoho le batswariwa botlhe batswa. Ho fitlhela banna bao le basadi bao batla ho Lesotho Botswana ba ntsha maikutlo a bone ka ofela. Ba bolela hore ba batla constitution e jwang, mmuso o Joang.

Ho fitlhela hoba jwalo ha hona kgotso e tla bang teng P W Botha a ka matha a ya nkomati a ya Swaziland. A ka matha a ya Botswana a ya kae kae fela mo a ka yang teng ha fela a sa lokolle Nelson Mandela wa bapala. Ke ka hoo ho itsweng P W Botha a matha matha o fofa e bile o rekisa sebedu sena sa apartheid maane (Inaudible) O ilo rekisa ntho e nkgang ka maane (inaudible)

Amandla! (Batho)

Awethu

(Inaudible)

Nelson Mandela o tlaa tla ha ho kgathalesehi jwang. Rona jwale e le ngwana eso re a tshepa hore o tlaa tla. Itse ha maburu ba qabane le A.N.C. e ne ese ka baka la rona mme fela bona maburu ba tseba hore hobaneng. Hare ma A.N.C. kapa makomonisi. Ebile harea qabana le A.N.C.

le makomonisi. Hare bo tsebe bokomonisi se re se tsebang ke apartheid fela jwale ka bokhutsanyane Nelson Mandela o tswanetse hore a lokollwe.

Jwale he kea utlwa ditsebeng tsaaka mona. I hear some footsteps ke utlwa ditsebeng tsena. Hore hona le modumo hore letsatsi le tlaa tla. Mme letsatsi hale tla ka maane menyako ya Robbin Island le Pollsmoor Prison e tlaa bulwa. Maane digate tsane tsa di bodara ka maane (inaudible) Amandla Awethu (aud). Mayibuye I Afrikca (aud). E, ke utlwa modumo wa di footsteps tsa Nelson Mandela. Mme monna yo o tla tswa ka maane mme e tlare ha a tswa. Ba mo lokolotse basimane mme e tlare ha a tswa moo o tla bua ka history hela. Mme e kare kea mmona o a hata presidente ena. Le a tseba hore ntho ena hase toro. (Screaming and applause)(inaudible) Mme re a tseba hore 'Victory is Certain'. Mme kea bua ka hore a hase toro ntho ena, Hobane, Hobaneng God is on our side, Time is on our side, the truth is on our side (Audience Ja - Yes) The numbers are on our side, and all the resources are on our side.

(Screaming by audience)

AMANDLA - Audience

AWETHU - Audience

(Audience: Chanting: Aubrey - Aubrey + 20X)

AMANDLA! (BATHO)

NGA WETHU! (BATHO)

AUBRY! AUBRY! (BATHO)

[Hoffman GALENG:]

"Ke batla fela ke leboga comrade Aubry pele ha kesa fose ke ithaya kere comrade o nale o nale profession ya bo titshere. Empa o ile a tsaya profession e wrong o ka o ba a ithutela boruti (inaudible) (laughter)

Wa tseba ha a rapela mona kene ke ile kereke hoseng wa tseba ke bua nnete. Metsotso e ke edutseng kwa. E kare ke e dutse ha. E hetwa ke ura tse pedi tse ke di dutseng ha. Bona are utlhoaneng, a re utloaneng na ke batle keresemose a tlhola matsatsi a masome tshelela ka gongwe tota (inaudible) ga ke batle go bua jalo. Gongwe ke dira phosho (inaudible) nna ke ne ke re hela ke re ke utlwile eh ebile go na le buikuelo jwa dikereke jo bo dirwang ke president ya lehtsi, ke hore ya dikereke tsa lihatse lotlhe Dr Boesak, o kopa jalo gore ka di 28 tsa August re kope dikereke di rapelle mmuso o wa botlatlapa. Otlogele batho ... (inaudible)

Ke kgweetso e dirilweng gase gompijeno e dirilwe ke e ne ka sebele a re kopela tiro ya tshegofatsa. A re yeng go kopa ba rona a re kile ra bona baruti ba rapela mme kea dumela ga go ope a ka rapelang jalo. Ga kee gope comrade Aubry ke mo utlwile a re maburu baaka le ha baka rata kgololesego re tla e bona re e gata hela ha inaudible (laughter)

Le ha baka bua bare bo mang ba ba tshidisa kae. Bare ANC motho ke yoo.

Re itsi gore ba bua maaka. Ke felela fao comrade re a go leboga.

Ke dira jaana ka bokhutsanyane ke bitsa comrade Jomo go dira dikitsiso di se kanyae ka nako e khutsanyane ke kopa gore a di dire ka nako e khutsanyane ka jaana ke batla go kopa gore ha esale ba bangwe ka bontsi ga ba ise ba utlwe comrade Terror a bua. Ebile kea leboga ha a tlile hano gompijeno malatsi a a hitileng le goma jaanong jaaka motsotso PW Botha o lela bosigo le motshegare gore o batla go go tswala molomu. Jaanong e re a ise a dire jalo ka gore ke a itse gone ba tlile go dira, re be rekile ramo utlwa gore motho yo o bua jang.....

Jaaka fa a tswaletswe mo tlung gotwe a seka a bonwa ke batho a tota a wa rogana? A re batho bao ba tshelwe ka petrol ba hisilwe? Jaanong nna ke batla gore ke go ikutlwele ka di tsebe ke bua boamaruri jo bo totobetseng fa esale.

Botha le le Grange ka moo bare ha bakatla go tsena mono UDF party ba tla bo ba feditse ka yone ke batla go mmotsa gore o tswa kale. Ke a itumela ka gore se o tlabeng a se re file sone ba tlaa bo basa se tswalela. Mme se o tlabeng a se buile se tlaa sala se bereka inaudible and laughter.

Singing: Song inaudible to be transcribed.

[Jomo KHASU :]

Eh, he e leboga. Eh, gona le tlhalosonyona e ngwe e ke batbang go e tlhagisa (.... inaudible). Tota e utlwisa botlhoko thata. Rente e tshwantbe e tlhathhosiwe go tloga ka moso (... inaudible). Jaamong ne dinele kopo ya fore, re e dbele e ne re dumalane.

(... inaudible) Community Council, detsebetsa Administration Board le ditsebe tsa Pretoria. Mme tota (... inaudible) (... inaudible).... (... inaudible) Mme ke re ba se kitlang ba kgona go duela rente tota tota nne ke mongwe wa bona, ba seka, ba seka ba tshoga pa ba pateledisa go duela, ka gore tota, tota (... inaudible) tota ga reye kwa Pudemong go ya ka bona (laughter)

Jaanong ga e le gore ga reye kwa Pudomong (.... inaudible) Mono ga re duele ka gore ga gona matlo. Ga ba re letlelle go nna le matlo (.... inaudible) Tota ba ba tshwanang le nna ba ba oa ligoneng go duela rente ba seka ba poteletsega go e duela (..... inaudible) Eh go na le potso gape (..... inaudible) Seo re tla se tatedis a re iketlile go sena (..... inaudible) Mme go tlo ga ka moso go fitlha ka labororo re tla nna re ntee (.... inaudible) ... ke a leboga (applause)

[Hoffman GALENG :]

.....Inaudible

"Ba gaetsho ke baya mabapi le se comrade a se bolelang. Patalang rente e re saleng re e duela - ga a e ganna epoele ka madi agago - a ke re ke ene a tla bonga e gana. Goya ka go kgona ga gago. Le ntheetse ga kere

ha o kgona o seka wa patala. Mme jaaka ha a bua a re lo seka lwa nna gotlhe gotlhe kea palelwa ga nkitla ke kgona goya gopatala.

Ha ele gore gona le baba tshwanang le nna le ene jaana ga gona ope aka go supang ka tlhobolo. Ga go ope aka go tseelang madi a gago mo kgetsaneng ke madi a gago. Batho ba kgobela madi a be a tsewa ke makgoa. Marits a bo a a tsaya. Madi a gago ha a tsewa mo kgetsing ke eng fa o saye go ripota ko police station. Ke bogudo man o go utshwetse madi a gago mo kgetsing ke batla gore comrade Terror fa a bua a phuthologe remo utlwe gore a reng. Inaudible (this goes on for about two minutes inaudible

"AMANDLA"! (Someone)

NGA WETHU (BATHO) (Audience)

SONG

O BABA WETHU! (60X)

O BAB WETHU!

Accompanied by clapping hands and ululating of women

Ke le dumelisa kaofela, keditumediso tsa botlhokwa, ke tla hole bontsha hore tsatsing le intse ile motshihare oa mantsibaea letsatsi lea dikela maburu, ka o sane ke ladishaba, ke letsatsi larona dichaba, letla chabela rona, ke motshihare oa mantsibueaHobane tsatsing lena ntoea ea tokololo e re sale reilwa le maburu ho tloha re kopana, ka-jeno le e fitlhile kगतong ea boraro. E fithlile moo kajeno le, re lefang ka bophelo re lefang ka madi. Itse hare fitlha Cape Town re ile ra kgetha mmala o monthsho le o mosethla o tla bontshang leruo la rona, gore gauta e na ke eh rona, gauta ona ke ona entle mafasheng otlhe, bosetlha bona ba rona ke gauta.

Go tswanetse ho kgethwe mmalo o monthsho mmaleng emengwe ka hore bongata ba batho ke ba batsho, ka moo mmala o o tswanetse ho ba teng hobane Afrika ke continent entsho. Empa le ha ho kaba joalo ho tswanetsi ho khethwe mmala oa boraro, mmala o mo fubedo, mmala o emetsing e seng bokomonisi Mmala o emetsing madi a batho ba ha borona, a ba ileng ba qhala ha ba kopana le bona. Ho bontsha hore mmala o o mofubedu

ke madi a batho ba ha boroma, ke ona price ea Tokoloho ka madi

Ha e sale ntoa e tloga fatshe, e tlohile fatshi ka 1400, ea tlo fithla 1906. E le hore batho ba ha borona batswere e dithebe, dithebe le marumo empa itse ka 1906. Bare no, anke re eme ha nyane, re ke re shebe, ka hore batho ba reloanang le bona ba tshwere di. Betsa tse libohale ho feta tsa rona, hare re batihaba ka marumo ba re thunya ka dithunya.....

Taba ea bobedi ba re batho ba haborona mane ke basotho, mane ke mazulu mane ke maxosa ke hore a ra kopana. Bare hona liphosos tse ngata

.....-
..... batho bana ba ile ba kganwa ke maburu a ba koalella Transkei, Basoto ba neng ba le mo Vrystata ba ba kganna ba ba palamisa ditaba hodimo Lesotho maane, Mazulu ba ba kganna ho fitlha maane Ulundi mo ho sena joang, ho sena mmidi ea ba bone banka di naha tse nonneng maane Transvaal gauteng maane ke na le potso e ke batlang, ho botsa, ho le bontsna taba ea botlhokoa hore ha e nele e lintoa, e ne e se ntoa feela, hobane batho bana ba ile bale amoha lefatshe bare lelekela mo ho senang letho mo le gore dikgomo leka fula. Bane ba etsa joalo ba tseba hore o tsoanetse o kgutla o ye maane yo o tsebang dijo dile teng.

Ere ha o fitlha bare ho lokile re tla hofa half loaf ea borotho, ha o ka fiela mona, kapa ha o ka polisha fatshe maane, kapa ha o ka lema mono. Kapa ha o katsena fatshe maane mokoteng oa ntsa gauta oa e tlisa mo ho nna.

Ea ba batho ba harona ba fetoa ka mokgoa o, ba etsoa basebetsi, basebetsi ke batho ba phelang ka ho rekisa maatla a bona feela, ba senang letho, ha bohoholo bane bare mayibuye bane ba bua ka hore lefatshe lekgotle, MAYIBUYE I AFRIKA!

Bare e kgothele batho ba bantsho, ha lefatshe lentse le kgutla ntlo o tla aha kae, o tla lema kae, bana ba hao ba tla ja eng, sekolo o tla ba hahela kae.

I AFRIKA! - Audience

Re ntse re utlwa bo Lucas Mangope, Gatsha le bo Mopedi and so on, lefatshe a le sokgutli, maburu are 13% ea lefatshe Yabetswi rona feela, bona ke 87% ke hore naha kaofela ke a bona selelo se le sa lelwa ke ba holoholo ba rona ha bare Mayibuye, ke hore le kgotlle lefatshe rente e a rekgama, le mamele hantle, bana ba tla dula ba sena likolo ka baka la hore chelete ea libuka ea shota, ba ba thunywa ka dithunya That is a problem entse re shebane le ona eo, ba batla hore le kgotle le ho sebetsa. Bana ba batle ba kgotle batle ho sebetsa mme ba bapatele chelete enyane one thing rona re le basebetsi. Ba re banna ba o batla mosebetsi hore atle a tsebe ho patele rente kajeno a tsebe horeke borotho hosane chelete eo efedile a boye a kgotle a tle mo. O seke oa leka ho mopatela chelete maatla arona re a rekisa ho bona, ha no rekiswa bareka maatla a bekemaatla a chelete e leng R1000.00 empa ha beke e fella o funana R50.00 o tlinka makhulu a robongoe le masomi a matlhano a inkele ona ba ha bobona bokgoba ba haborona ba bo bone Bashebe ka maane bo molena ka maane le bo mokgoshoa ... basheba ba ile bare a re eng Bloemfontein re ye ho kopana ho rerishana, South African National Native Congress e le mokgatlo o tla kopanyang batho Mosotho, Motswana, Mozulu le Moxhosa ebe ke bone hore batho ba rona bashebane le sera se ka Botsha re ale kopanya joale Congress I Campaignile joalo
.....

Ho e le hoba joalo ho fitlhela 1945 ha ho qala ntoea ea bobedi ea le fatshe, mo mafatshe a mangata a ile alwa, ba loantsa Hitler
.....

Hitler a loantsa bajuda bane bale ko tlase bajudu dipase kajeno le ntoa e fedile ke bona bakganna ntho tsena badi kganna ho Hilter.

Kajeno le Maburu bo Vorster ba, bo PW Botha ba bane ba supporter Hitler, ha a loantsa majudu maburu a ne a mosupporta kajeno le ntoa e fedile ke bona ba kganang ntho tsona tsane ba ka Oktober 1982 kopanong ea mafatshe othle maburu ba lle ba oa tebola. Mo ba kopaneng teng bare eo ke Mokgatlo oa litsotsi feela le bybele e bua joalo, le World Council of Churches e tseba hore apartheid ha e batlehi (laughter) kajeno le ha rere apartheid ha e batlahale ha re bui ntho feela, ke ntho entse I buile ke lefatshe kaofela, le likereke ea buleloa ke matchaba a kopaneng e buile ke bo

Hore Apartheid ha e batlehi ho hong, ke batla ho bontsha hore ka 45 ha ntoa ea lefatshe e feela, ha batho ba ha borona bakopana African Claims African Claims maane Bloemfontein e le Conference ea bohlokoa.

Batho ba rona ba ile ba fiwa dipampiri tse bontshang hore le bona ba lwanne ntweng ya bobedi.

Ba ile ba kopa ho African States hore ile bona ba kene mmoshong ho bane ba lwanne ka 1945. Itse ka 1948 maburu ba fitlha ka kgang ya bantu education. Itse ka 1955 ha batho ba South Afrika ba kopana Kliptown. Ha basa re batla mmuso e lere boleletseng ka ona. Re batla mmuso o motsha re batla mmuso o kopeng. Re batla mmuso mo batho ba tla busang teng ke bomang bare jwale ke botsa potso ya botlhokwa batho ba tla busa. Hobane freedom charter yare batho ba tla busa. Ke bomang batho a Mangope ke batho? (TERROR)

Nya nya (BATHO)

A Mangope o tlaa busa (TERROR)

Nya nya (BATHO)

Ke bo mang (BATHO)

PW Botha o tla busa hosane (TERROR)

Nya! (BATHO)

A ke BATHO? (TERROR) Ke dintsha

Ke bomang batho (TERROR)

Ke rona batho? Batho ba tla a busa.

A re arabeng molaetsa ona wa botlhokwa karabo ya rona e nngwe fela. Bo Matazima bo Mangope le community counsel e ya ditlatla gore a selo seo ke batho na? Kajeno lena ntlha ya pele ke hore batho ke bomang. Batho gare bue ka mmala hobane mo puong e fitileng ke ile kare batho kaofela batho ba basweu le ma India le ma coloured. Fa re kopane re agile South Afrika kajeno.

Ha o e sheba ha o bona di building tse ntseng di eme. Batho bana kaofela ba kopane ke bona a entseng hore lefatshe lebe jaaka o le bona kajeno. Hare botseng hape. Ke bomang ba tla busang hosane batho bao ke bo mang ba tla busang hosane. Batho bao re buang ka bona ha hona taba hore ke ba mmala ofeng. Kaofela bao lefatsheng le. Ke batho, le hoba ke di group. Ba kaofela kajeno le ba emeng ka maoto go lwantsha apartheid. Kapa ba thusanang le rona gore apartheid e re bolaye.

Kapa ba basa ikutlweng ka bobona kapa maikutlo a bona a le maane botshelong ka batho bao. Ke bona batho ba e tlareng hosane hare emisa mmuso ba bo bare ke mmuso wa rona oo. Ke bona batho bao.

Ba lwantshanang le mmuso ba lwantsha apartheid bao ba ba lwantshang le rona ba ikemiseditse go swela apartheid jaaka Mangope ke dira tsa batho. Hona le batho ba phelang SA homa le dira tsa batho. Dira tsa batho ha rena ho di bona ka mmala. O kase kgone goba aroganya gobane ba bangwe ba bona ba dula mo matlung a mantle ba kalama dikoloi tse dintle jaaka bo Mangope ke bona batho ba e leng dira tse dikgolo tsa SA laughter.

PW Botha ena ke tsotsi e kgolo eo laughter

Gare kope gora re tsee mmuso wa maburu no! Re batla fela...consti hore mmuso ona o nyelele re batla mmuso wa batho. Di tsotsi tsena di phutwe kaofela mme di botswe hore ke eng se dise etsang ka batho

AMANDLA! (MONGWE) 2X

NGA WETHU! (BATHO) 2X

Ha ke bui storie kaosane ke tla go jwetsa hore ke ka baka la eng ba go neya chelete e nyanyane. Hobane ha ba tebela matichere a rona a UDF ba tshwanetseng go ruta batho ka apartheid. Fa batho ba bua ka mmuso ba ba romela tronkong ba ba latlhella tear gas.

Lefatshe lotlhe le a tseba ka SA le tseba apartheid e leng mona le matlhotlhapelo. Batho ba bolailwe ba bang ba tshabile mo lefatsheng la bona. Ba bang bako di tronkong. Ba bang ba ko meepong. Ba sebeletsa chelete e nyane. A gola R60,00 mme a duela ntlo R40,00. Ba bang motho ana le bana bale 3 kapa 4 o tla ja eng. Ke gopola ka 1960 goya 1961 fa be thibela congress ya rona.

Hone ho ena le batho ba eisang baruti le di agente baneng ba rumilwe hoyo bua le maburu. Ba ile hoba kopa hore bare lokolle. Maburu a ile a gana Luthuli o ile a ba botsa potso ka 1952. O ile a botsa hore kopa ya hae e bae mametseng ke efe. Ha se motho ya batlang ho inkiwa jaaka kgosi Mangope. Batho ba hae bare ke chief.

Batho ba hae bare ke morena wa rona ke chief. Ha maburu basa mmatile rona rea mmatla ke morena wa rona. Empa maburu bamo tlosa ba beya gatsha hobane gatsha ba dumela. Hore ke morena wa nnete. Mandela le ena a re o kgathetse mangole a hae ha a sa dumela. O bolela hore maburu ba mo tlhotse.

O itse ka 1961 batho ba mamele hobane taba ena ke taba ya botlhokwa. E bona ba tla e ganang. Batho ba shebe hobane motlhomong re tlaa swa re kgumame ka mangole.

Re kwetswe matlho. Hoban maburu bare re ba qete jwale re a lwana

AMANDLA! (MONGWE)

NGA WETHU! (BATHO)

Ka moo ba ile ba emisa lerumo lasechaba. Mandela a re ke assegai ya lefatshe. A re bagologolo bane ba lwana ka lerumo. A re lerumo lena re tla lebitsa lerumo la setshaba. Hobane lerumo lena ke lerumo le bagologolo bane ba lwtsha maburu ka lona. Re batla ho hopotsa maburu gore ntwā e tla lwanang ka jeno gase ntwā e ntsha ke yaane e tlohileng fatshe.

Ke ka mo re kgethang letsatsi la December 16 ke letsatsi le legolo la le rumo la Sechaba, letlahlaha sechabeng

AMANDLA! (MONGWE)

NGA WETHU! (BATHO)

Ka letsatsi lena re hopola 1838 ke mo o maburu a neng a qala madi a batho ba bangata jaaka metsi ko nokeng ya madi e ka ke ntwā ya ha faro. Noka e ile ya tlala madi mme batho bare ntoā hae so fele.

Ntoā ena e tshwanetse e qale fatshe. A re ka e ba kgalemela ho na moo. E ba jwale ho kena mophato wa boraro ya lefatshe. Kajeno lena maburu ba isa bana ba bona di unvesiting. Ba ntsha batho ba rona mesebetsing. Empa jwale bo Mandela ba siele basadi ba bona ba ile di teronkong. Basadi ba bone jwale ke ba tlholagadi. Le banna ba bangwe ba bangata. Ba si ile bana e le dikgutsana, empa not audible.....

Rona ba UDF re baya thaba ya botlhokwa re re apartheid ga ise e fele. Hobane constitution en ntsha yare ma India le ma coloured ba bewe parlementeng. Ke sekai se sengwe. Molao o na o ba o etsang ba etsa hore hosane ba tsebe hofa bana ba ma coloured le ma India. Hore ba tshware di betsa.

Ba tlaa fa ma coloured dibetsa ba be bare batshamaye ko pele le ma India. Bona ba ba sala moraho ke ka moo hangata re utlwang mo ditabeng

ha mine o rebehela o utlwa hotwe batho ba bantsho bale 55 hoya hodimo ba sule. Kgotsa ba gobetse. Hodimu ha le buru le le lengwe.

Kajeno lena barekisetša batho matlo ha bana matlo a na ha a ntse a rekwa chelete ena ba rekela masole dijo le diaparo. Le dithunya. Ho tloa moo ba a ketsa batho bare dilo di a fetoha. Rona ra re ha ho ntho e fetogileng fela ha baka fedisa apartheid le bantu education. Mme ba kenye department of education.

A kere jwale ba ntshitse bana ba bona di univesiting ba ba isa ntweng. Ba ntshitse di manejara tsena tse ntseng di tshwere di factory. Ba di ntshitse di ile ntweng. Ba kgeta batho ba sa tsebeng hore ba dire mesebetsi ya bona jaaka matlhabathe hona le hore ba nke batho ba batsho ba ba kenye moo.

Le baka le etsa hore ba seka ba nka motho yo montsho yo nang le BA ke hore bare BA ya motsho e tshwana le second grade equal to zero. Ho bane ba tlile hoba sebedisa hosane fa ba ba fa chelete engata. Re tseba ka ofela hore batho ba sebetsang di maineng ba hirilwe ke anglo american. Di mine tsena di na le di million tsa batho ba utlwang hotwe ba agetswe matlo. Mme ba raya matlo a le 20 fela.

Ba tsamanya maane PE mme ba nke di foto tsa matlo a hailweng se moderne mme ba romele di foto tsena ba be baraya mafatshe a kwa ntle bare o ke o bone hore batho bare sebeletsang re ba mahela matlo a jwang ba agetse batho bana matlo a le 20 mmo Ho nang le batho ba dikete kete ba sebetsang.

Dikete kete tseo di dula kae ke di komponeng di hostele. Bana ba bona ba kae? Ba setse maane dithoteng ga bana dikole ha bana toilet ha bana sesepa ha bana mo ba robalang.

"That is the reality of the situation".

Ka 1966 ha Botha a ne a romela bo Mandela tronkong le bo Manang a re sefate sa bafirikanye ke se inthitse tlase ke ile ka se otlulola se

swele. A lebala taba ea botlhokwa. Sefate sa ntoa ya tokoloho gase tamati, gase sa diapole. Gobane sefate sa ntoa ya tokologo se tshwana le sefate sa torofeiye mela plant e ntsha hona moo.

AMANDLA! (MONGWE)
NGA WETHU! (BANGWE)

Ka jeno lena re mona rona batho. Deipeo tsa maungo a tokologo di ntse di mela magareng a rona. Re emetse fela selemo le pula mme o tlaa bona gore peo e gola jang. Sefate sa ntoa ya tokoloho o kebe wa kereya ho hang. Hobane sefate sa ntoa ya tokologa se dirilwe ka madi mme madi a na a matla. We are saying, we have paid the price.....

Chelete e re e patalang ke chelete ya tokologo. Chelete e re setseng re e patetse e ngata ho feta chelete e setseng ka morao. Re setse re patetse 90% hare tlhaelwe hole ho kalo ho etsa 100%. Hare se re patetse 100% re tla ba kakasa re tla ba kakasa.

MABURU - SIWABULALA MABURU
WASHO THAMBO SIWABULALA AMABURU
WASHA MWULA SIWABULALA AMABURU
WASHO THAMBO SIWABULALA MABURU
WASHA MWULA SIWABULALA AMABURU
WASHO THAMBO SIWABULALA AMABURU

*ALUTA WASHU u TAMBO
Siwele
ALUTA WASHU u TAMBO
Kula Matafa a Se
Anpola
Siwele Siwele*

(Song started by speaker)

PINA - MABURU 6X

Ka bongata ba rona re bala mo dipampiring hore re rona mekgatlo wa UDF o o botlhokwa o lwantshang apartheid. Ke maikemesetso a rona ho jwetsa batho hore ba utlwisise. Hona jwale re nale mekgatlo e re entseng. Di committee tse kang Huhudi civic association, Hostel committees, Rent committees.

Tse sa bonahaleng matsatsi a na ka ofela dipampiring o ntho tsena tse jwalo. Ke sto tsa botlhokwa tlhokwa ho feta. Maatla a Nelson Mandela, maatla a baetapele ba borona. Ke maatla a o ba nkang ho borona. Ke maatla a ba kgothatsang le ko teronkong.

Ke tshwanetse kelo kope hosane ha ke bitsa president Miss Sizulu kapa ntate Gumede ha kebe tusa mo hore batle ho bona Huhudi. Batho ba ba ngata ba seong ka jeno re tiiseng Huhudi Civic Association. Re tiise youth organisation re tiisa General and Allied Workers Union. Batho ka ofela re tswa lecholo re tiise mekgatlo ya rona.

Hare batle batho batla tshwenyang maburu. Hobane ha o ba jwetsa ka mekgatlo ena bare gaba batle dipolitiki. Batho bana ba buang jwalo ke bona ba tsamayang le maburu ke bona ba tshwenyang maburu. Maburu ga bana maatla fa rele seo ba tseba hore maatla a rona ke maatla a pere. E maatla fa ele jwalo o tla palama motshegare kaofela le bosigo are ga enagane e robetse.

Re ikemiseditse ho thusa batho ba rona le hoba joetsa ka taba ena. Fa rekakopana maburu ba ka se re etse sepe. Re organise batho ba bagolo bana ba dikole batsha bana ba senang mesebetsi. Le organiseng mongwe le mongwe. We must organise

AMANDLA! (TERROR)

NGA WETHU! (BATHO)

[Hoffman GALENG :]

OK, OK, OK

All right, all right, all right

Nyaa comrade re utlwile. Re ka se tlhole re utlwa hape inaudible

"Comrade re leboga thata. Maburu gatwe ba tshotse ba firekanye ba babedi gore batla gore tshosa lefa gare garona he ke bua jaana ba teng. Le nyena lo be lo tshoga ka gore lo boboi thata. (inaudible) Kare nako e tla a tla. Batho ba ba beilweng fa ba babedi ba utlwile gore pilare

tša UDF di buile. Wa bohelo a re motla wa bohelo o tla tla o etla reng ha Botha a dutse jaana a be a bona a gagaba jaaka Nebukadenesara. O tla ja bojang jaaka kgomo.

(laughter)

Letsatsi le tla atla, batho ba a tsanayang a ba tsaya a ba dira ditsosa tša rona re ba tseye gore ke ditshosa go felela fao. Bo amaruri ke gore tokologo ya rona re fela re bua re re selo se ga rena letshogo la sepe.

Ke lo bontshitse gangwe le gape fa re sa kgathalele community counsel. Re bone nako kgolo ke eno ba tsamaya bosigo jaaka dikatse. Lo a itse lotlhe fela fore tsholohetso ya HUCA e diragaditshwe mabapi le pudusa le koketso ya di rente. UDF le yona e ka re tloga thuso. Bagaetsho Botha o a gaiswa ke ntsha ya mokogo. Lo tlhola lo bala mo dikoranteng gore UDF e tswa mo ANC. Gare sepe sa ANC. Le dipolitiki gare di itsi. Se rona re sa se batlang ke apartheid e re e bonang ka matlho. Ke etsa ditebogo tsaaka go HUCA boemong jwa setshaba sa Huhudi bo emong jwa huhudi Civic Association, go lona borre ba UDF. Bo rre ba le ba Release Mandela Committe gore tota molaetsa o ba o tlisitseng o hitlhetse ditlhare tse ekare di nna ditalana.

Mme tota re leboga ha comrade Terror a re o tla re tlisetsa President Gumede kgotsa mosadimogolo. Ene tota re tla mmona ka mtlho. Lefa a sa bua sepe go gore sepe. Re batla go mmona fela. Ke leboga ba Kuruman le lona lotlhe le bona ba la rometsweng. Re tota gore ba ise molaetsa. Ha baka o tlatsa metsi ke bo bone.

Re utlwile comrade Terror ha a bua ga a rogana ga a supa ope ka monoana. O buile dilo tse mang le mang a reeditse. Ga ke itse gore a re tla ja maungo a tlhare tse. Jaanong ka di 28 tša July re tla bo rena le kopano e kgolo ko Kimberley ya UDF. Mme ntlha ke ena rra UDF o tlabo a le teng.

Re lo laletsa lotlhe, go tla tswa di bus mono dile 4 ko Ganyesa dile pedi, Ko Kuruman dile 4 ko Taung dile 3. Mo go rona mo ekare gare ise

HUHUDI YOUTH VERGADERING OP 1984-07-01
TE VRYBURG GEMEENSKAPSAAL

(20)

5/10/87

(Inaudible)

JOMO:

Die Rivonia Verhoor, hulle was in die tronk, hulle is nog steeds in die tronk.

OUPA:

Twenty solid years

JOMO :

Twintig jaar soos ek met jou vandag praat.

OUPA:

According to international standard of Justice

JOMO:

Volgens die hele wêreld se wet op geregtigheid.

OUPA:

All this people should have been released.

JOMO:

Al die mense, volgens hierdie wet, moes vandag al ontslaan gewees het.

OUPA:

(20)
57-487

Because the law

JOMO:

Want daar, die wet sê

OUPA:

Internationally

JOMO:

Die hele wêreld

OUPA:

People should only serve 20 years of their life to serve a life sentence

JOMO:

Mense behoort om in die gevangenis te wees, vir 20 jaar, dan word dit gesê hulle het lewenslank gevangenisstraf uitgedien.

OUPA:

So it is important that people should know this pathetic situation.

JOMO:

Dit is noodsaaklik dat mense hierdie patetiese toestand moet verstaan.

OUPA:

We should also remember that, the history of this comrades is great.

JOMO:

Ons moet beseef dat die geskiedenis, van hierdie kamerade, van ons, geskiedenis is wat ons nooit sal vergeet, dit is aan ons 'n baie belangrike geskiedenis.

OUPA:

So it was not an accident that they have joined the struggle.

JOMO:

Want dit is nie per abuis dat hulle hul self in die stryd gevind het teen apartheid.

OUPA:

They join the struggling when they were very young.

JOMO:

Hulle het in die stryd gekom terwyl hulle nog juigdiges was.

OUPA:

You remember in 1944.

JOMO:

Ons onthou in daardie jaar, wat al genoem is.

OUPA:

When the ANC Youth League was formed.

JOMO:

Toe die jeug vleuel van die genoemde organisasie

20
5/10/87

(20)
5/10/87
↓
etc
to p. 12

OUPA:

Mandela, Sisulu

JOMO:

Die twee genoemde heers

OUPA:

Were young people, who was prepared to change the strategy of the ANC.

JOMO:

Hulle het met aanmoediging gekom, om te poog om invloed in die ANC te bring.

OUPA:

That is why in 1949.

JOMO:

Dit is daarom dat in 1949.

OUPA:

These young people, belonging in the Youth League.

JOMO:

Hierdie jeug, van die jeug-liga

OUPA:

They have drafted the program of action.

JOMO:

Hulle het die aksie program geskrewe

OUPA:

That is why in 1960-61-62

JOMO:

Dit is hoekom in die drie genoemde jare

OUPA:

People were talking about the defiance campaign

JOMO:

Mense het gepraat van

OUPA:

That is why in 1953.

JOMO:

Dit is hoekom in 1953

OUPA:

When the Bantu Education Act was introduced.

JOMO:

Toe Bantoe Onderwys bekend gestel word.

OUPA:

People decided to boycott this education.

JOMO:

Mense het probeer om nie hierdie bantoe onderwys te aanvaar nie.

OUPA:

Simply because of the efforts of these young people

JOMO:

Omrede die poging van daardie jong mense wat daar was

OUPA:

That in 1964

JOMO:

In 1964

OUPA:

The people decided to think about the Peoples Congress

JOMO:

Mense het gedink van 'n organisasie van al die mense van Suid-Afrika

OUPA:

All the branches of the ANC throughout the country

JOMO:

Nou al die takke van die ANC in die land van die hele Suid-Afrika.

OUPA:

Decided to send their people

JOMO:

Hulle het daarin geglo om hulle eie mense te stuur

OUPA:

Their organisers

JOMO:

Hulle organiseerders

OUPA:

Organisers like Nelson Mandela

JOMO

Mense soos mnr Nelson Mandela

OUPA:

Walter Sisulu

JOMO:

Mnr Walter Sisulu

OUPA:

To go around the country, so as to ask the people about their complaints.

JOMO:

Om te gaan vra, om die gemeenskappe besoek, te vra van hulle klagtes, by hulle woonplekke.

OUPA :

This young people went into factories.

JOMO:

Hierdie jongmense het in die fabriek by werksplekke gegaan.

OUPA:

They talked with workers, they discussed with them.

JOMO:

Hulle het met werkers gepraat, hulle het met hulle gesels.

OUPA:

They went to schools

JOMO:

Hulle het na die skole gegaan.

OUPA:

They talked to students.

JOMO:

Hulle het met studente/leerlinge gepraat.

OUPA:

They discussed with them.

JOMO:

Hulle het gesels oor hulle moeilikhede met hulle.

OUPA:

They went to hostels and compounds.

JOMO:

Hulle het na die verste punte van Suid-Afrika gegaan.

OUPA:

And compiled all thos worries

JOMO:

Om hierdie klagtes van mense bymekaar te kry.

OUPA:

That is why in 1955.

JOMO:

(20)
5/11
↓

Dit is hoekom in 1955.

OUPA:

The 25 and 26 June.

JOMO:

Op die 25ste en 26ste Junie.

OUPA:

People came as far as Cape Town.

JOMO:

Mense het van ver plekke soos Kaapstad gekom.

OUPA:

And they all gathered in Kliptown.

JOMO:

Hulle het in Kliptown bymekaar gekom/vergader.

OUPA:

To actually talk about the demands of the Freedom Charter.

JOMO:

Om te gaan praat oor alles wat alreeds geskrewe is.

OUPA:

To show that this was a tiresome work.

JOMO:

Om te wys dat dit werk was wat veroorsaak dat mense moeg word.

OUPA:

The drafting and the discussion lasted two solid days.

JOMO:

Wel en waar die skrewe daarvan, het twee volle dae geneem.

OUPA:

Besides that the police were surrounding those peace loving people.

JOMO:

Behalwe dit, het die polisie daar rond gestaan, en hulle steur die baie mense, mense wat met goeie samelewing besig was.

OUPA:

The police were treatening them.

JOMO:

Die polisie het hulle gedreig toe hulle by die konferensie was.

OUPA:

But because the spirit of freedom lives.

JOMO:

Om daardie rede, het die gees van vryheid tussen hulle geheues.

OUPA:

The people decided to stay without frightened.

JOMO:

Mense het saamgestem dat hulle skrik gemaak sal word nie.

OUPA:

Until such time, that people documents about (not audible)

JOMO:

Totdat die tien wette ten volle geskryf word.

OUPA:

So the very important thing to know now.

JOMO:

Wat belangrik is, wat mense moet nou weet.

OUPA:

That those people who drafted this documents.

JOMO:

Dat die mense wat gesit en hierdie wette geskrewe het.

OUPA:

Were not mad

JOMO:

Hulle was nie mal nie

OUPA:

They were very confronted.

JOMO:

Hulle kon ver kom/was in staat om ver te gaan.

OUPA:

Even if we realised today, that freedom is what we are prepared to die for.

JOMO:

Ons sien dat vryheid is wat ons van voornemens is om voor te sterf, vandag.

OUPA:

We are actually going to die for ideas, but our fellow comrades and country men.

JOMO:

Ek sal doodgaan daarvoor en vir hierdie gedagtes, wat ons kamerade s'n hier in Suid-Afrika.

OUPA:

20/5/10/87
19

20/8/87

That is why, it is important.

JOMO:

Dit is die rede hoekom dit belangrik is.

OUPA:

That all the youth, the students, the workers.

JOMO:

Al die jeug, studente/skoliers, die werkers.

OUPA:

Should always think ... (inaudible)

JOMO:

Moet altyd dink oor die "Freedom Charter".

OUPA:

Not only think

JOMO:

Nie net dink nie

OUPA:

But to put all the ideas into practice

JOMO:

Maar om daardie gedagte in die praktyk toe te pas

OUPA:

Perhaps by talking to people.

JOMO:

Miskien deur om met mense te praat.

OUPA:

They have to realise that even people should fight for their rights.

JOMO:

Miskien mense te laat insien om vir hulle regte te veg.

OUPA:

That is an important message for today

JOMO:

Dit is my belangrike boodskap vir vandag

OUPA:

And people should know

JOMO:

En mense behoort te weet

OUPA:

That next year, is the international year of the youth

JOMO:

Dit is die internasionale jeug jaar.

OUPA:

And this youth should know how to play their role

JOMO:

Die jeug moet in staat wees om te verstaan, wat hulle verantwoordelikheid is teenoor die gemeenskap

OUPA:

They should make sure that they put this thing into practice.

JOMO:

Hulle moet toesien dat hulle gedagtes toepas.

AMANDLA (Oupa)

NGAWETHU (gehoor)

MAYIBUYE (Oupa)

I AFRIKA (gehoor)

An injury to one (Oupa)

An injury to all (gehoor)

Dankie

HOFFMAN GALENG:

Julle het gehoor, ek het ook gehoor, eh, ek dank vir kameraad Oupa
Tekere wat net gepraat het.

Ons is daarna gewoon dat as ons vergadering hou.

Ek wens dat julle hierdie boodskap sal vat, en dit toepas, ek maak 'n ernstige beroep. Dit is ons gewoonte hier in Huhudi as ons vergaderings hou, in meeste tyd, as dit deur HUCA of UDF gehou word dat die polisie hulself beskikbaar maak.

Nou weet julle, nou die dag het hulle hulself skrikmaakgoed gemaak het, ons self weet hulle is skrikmaak goed.

Ek weet dat andere nie daardie eer sal verloor nie, dat hierdie ding 'n skrikmaak ding, ek bedoel dit is 'n saak wat so staan.

Ek doen dus 'n beroep op julle daar buite. As dit beweer word dat daar buite mense vol is wat skrikmaak, julle moet weet hulle sê dit van lank, hulle is skrikmaakgoed nie net dit alleen nie maar net leë sakke wat so staan.

Amandla (Iemand)
Ngawethu (Gehoor)

Jongmense kom ek doen so, vandag, as julle vandag 'n lied begin, wil ek hê julle moet wys dat hierdie 'n dag is vir die jeug, en mense is wat van Suid-Afrika hou, wat glo dat die Swart persoon behoort vry te wees.

As jy sing, wys dit duidelik dat jy vryheid verlang, moenie dink ... wanneer kom daardie tyd, die tyd is nou.

Dit is jou tyd, "This is your time" soos ek praat sal ek kameraad Tshidiso roep, om aan ons kortliks, terwyl hulle praat, oor hoe die onderwys behoort te wees, aan die jong en oud van Suid-Afrika.

Hy sal aan ons kortliks toespreek, oor 'n paragraaf, kom ons gee hom die moed/krag en hoor wat hy te sê het.

Amandla (Galeng)

Nc
19

20/8/87

Ngawethu (gehoor)

Kameraad Tshidiso:

Amandla (Tshidiso)

Ngawethu (gehoor)

Maatla (Tshidiso)

Ngawethu (gehoor)

Ek wil groet, eerstens dames en here eh.... wat geboorte geskenk het aan die jeug, sodat hulle vandag die dag kan kom fees, hierdie groot dag, die "Freedom Charter" dag.

Amandla (Tshidiso)

Ngawethu (gehoor)

Aan die jeug sal ek eindig deur te praat oor klousule agt van die Freedom Charter, wat sê "The doors of learning and culture shall be open".

Tolk: Die deure van Onderwys en Kultuur sal almal opp gaan.

TSHIDISO:

Comerades

JOMO:

Kamerade

TSHIDISO:

I must admit that

JOMO:

Ek moet ook erken dat

TSHIDISO:

I am highly impressed and proud

JOMO:

Ek is trots en ek is bly

TSHIDISO:

By the example

JOMO:

Deur bewys/by voorbeeld

TSHIDISO:

Of the amount of talent

JOMO:

Deur om talent te toon

TSHIDISO:

Amount of talent that is inherent

JOMO:

Die talent wat die jeug leer

TSHIDISO:

In our youth

JOMO:

By ons jeugdige

TSHIDISO:

The little sketh that was presented here

JOMO:

Die klein spel wat julle hier gesien het

TSHIDISO:

Is that kind of example

JOMO:

Dit is waaroor ek praat

TSHIDISO:

Eh these youth

JOMO:

Hierdie jeugdige

TSHIDISO:

Are example

JOMO:

Is h voorbeeld

TSHIDISO:

Of the youth of the future

JOMO:

Van die jeug van die toekoms

TSHIDISO:

The youth of the liberated South Africa

JOMO:

Die jeug van h bevryde Suid-Afrika

TSHIDISO:

Obviously

JOMO:

Dit is so

TSHIDISO:

Our rulers they are our oppressors

JOMO:

Ons regeerders wat ons onderdrukker is

TSHIDISO:

Will feel embarrassed

JOMO:

Sal skrik

TSHIDISO:

At seeing what these young men and women

JOMO:

Om te sien wat hierdie jeugdige

TSHIDISO:

Have just performed

JOMO:

Wat hulle gedoen het vandag

TSHIDISO:

The reason for this

JOMO:

Die rede hiervoor is

TSHIDISO:

Is because

JOMO:

Is hierdie

TSHIDISO:

Throughout our history of oppression

JOMO:

In ons hele geskiedenis van onderdrukking

TSHIDISO:

Our rulers

JOMO:

Ons se regeerders

TSHIDISO:

Had always worked our means

JOMO:

Het altyd gebou en nuwe maniere/planne gebou

TSHIDISO:

Of oppressing not only our bodies, our movement but our minds

JOMO:

Hulle probeer om nie net ons liggame te onderdruk nie, maar ons gedagte ook

TSHIDISO:

They have introduced Bantu Education in 1955.

JOMO:

Toe hulle Bantoe Onderwys in 1955 aangebring het in die jaar wat genoem is

TSHIDISO:

They thought that

JOMO:

Hulle het gedink

TSHIDISO:

They are going to produce dull stupid goats who are going to be subservient to the ruling classes

JOMO:

Hulle het gedink met hierdie onderwys van hulle sal hulle mense ontwikkel wat laag is, wat onderdruk is, met hierdie onderwys van hulle, mense wat gedagtes wat laag is

TSHIDISO:

But the opposite will always happen

JOMO:

Maar hulle gedagtes, het met die waar ontmoet, teenstrydig met die moeilikhede van hierdie gedagte

TSHIDISO:

We have throughout our history

JOMO:

Ons besef aan ons kant, soos ons kyk

TSHIDISO:

The coming of men with dynamic ideas

JOMO:

Die aankoms van manne wie se gedagtes die wêreld sal verander

TSHIDISO:

We have seen men like Nelson Mandela

JOMO:

Ons sien manne soos die heer wat alreeds genoem is

TSHIDISO:

We have seen men like Steve Biko

JOMO:

Ons het die ene gesien wie se naam genoem is

TSHIDISO:

And we are continuing to see the emergence of good young brave guys with dynamic ideas to liberate our country

JOMO:

En as hulle van daardie manne kla, dan sien ons andere soos hulle, wat daagliks te voorskyn kom

TSHIDISO:

Now your people in 1955 at Kliptown

JOMO:

Julle mense in 1955 te Kliptown

TSHIDISO:

Made it clear that

JOMO:

Het verduidelik dat

TSHIDISO:

They stand for the education that will teach the youth to love their people.

JOMO:

Hulle staan vir Onderwys, wat die jeug sal leer om hulle gemeenskap lief te he

TSHIDISO:

I will read the clause a sentence in this clause which say

JOMO:

Ek sal 'n stukkie lees uit hierdie stuk

TSHIDISO:

The Government shall discover develop and encourage national talent in the enchantment of our culture life

JOMO:

Die regering sal vooruitgang aanmoedig, reg maak, en bydra om mense se gedagtes te ontwikkel sodat die gemeenskap goed gebou kan word

TSHIDISO:

They said this because in South Africa

JOMO:

Hulle het gepraat, omdat Suid-Afrika

TSHIDISO:

There is an oppressing of ideas that is ... throughout the world

JOMO;

Daar word mense se gedagtes met voete getrap

TSHIDISO:

Every day, every week, we read how many books have been banned

JOMO:

Ons hoor daagliks van boeke wat nie behoort geles te word

TSHIDISO:

Even this like the dynamic document the Freedom Charter

JOMO:

Ook hierdie Freedom Charter soos ons dit vandag sien

TSHIDISO:

Have suffered a several number of banning by the State

JOMO:

Was een keer verbied, en ook dat dit nie vir ons kom bereik nie

TSHIDISO:

Although our culture has been dispised for a long time

JOMO:

Ook was ons kultuur vir 'n lang tyd geminag

TSHIDISO:

But besides the falt that it is true to ban the Freedom Charter

JOMO:

Maar ons moenie bekommer oor die regering die Freedom Charter verbied
nie

TSHIDISO:

It's idea continues to draw and reach a large section of South Africans

JOMO:

Sy boodskap bereik nog die mense van Suid-Afrika

TSHIDISO:

And we see today the youth have already absorbed and are prepared to struggle with the Freedom Charter

JOMO:

Ons beseef dat die jeug is aan die kant en is bereid om hulle self te vereenselwig met die gedagtes van die Freedom Charter

TSHIDISO:

But I want to challenge our youth

JOMO:

Ek wil ons jeug uitdaag

TSHIDISO:

Because those men and women who have created this document for all of them are in exile others in prison

JOMO:

Want die mense wat gesit en moeilikheid geneem om die Freedom Charter te skryf van hulle is gearresteer, van hulle is weg na ander lande

TSHIDISO:

The only way you can prove our elegance and commitments to the Freedom Charter

JOMO:

Die manier waarin ons kan toon dat ons onself met die Freedom Charter vereenselwig

TSHIDISO:

It's to demand to campaign to release of those executives

JOMO:

Dat ons moet uitroep/kampanje maak dat die mense wat die Freedom Charter geskryf het vrygelaat word

TSHIDISO:

Because this people have been imprisoned for backing this demands

JOMO:

Omdat hierdie mense gearresteer is vir die maak van hierdie versoeke/of omdat hulle hierdie versoeke gemaak het

TSHIDISO:

Our youth

JOMO:

Onse jeug

TSHIDISO:

Must make it clear and forever

JOMO:

Hulle moet dit vandag duidelik maak en vir altyd

(20)
27/10/87
↓

TSHIDISO:

That they are prepared

(20) 5/10/87
↓

JOMO:

Dat hulle bereid en gereed is

TSHIDISO:

To follow the footsteps of those that have gone before them

JOMO:

Dat hulle in die spoor sal trap van diegene wat voor hulle getrap het

TSHIDISO:

We must continue to build a cultural life, that will be the one on which South Africa of the future will be based

JOMO:

Ons behoort h kultuur te bevorder wat Suid-Afrika sal volg en h kultuur van die volk

TSHIDISO:

Out of the retrenchment, the ignorance that the system is trying to create we must build a new culture of young people who are prepared to make their ideas clear

JOMO:

Dit wat die regering aanbring moet die mense ignoreer en maak as of dit nie daar is nie, en net aangaan

TSHIDISO:

I would like to say also

JOMO:

Ek wil ook sê

TSHIDISO:

A message directed to Lucas Mangope

JOMO:

Hierdie is 'n boodskap aan die heer wat genoem is

TSHIDISO:

And he should really feel embarrassed

JOMO:

Hy behoort skaam te wees

TSHIDISO:

That even these young people who performed here

JOMO:

Dat ook hierdie jeugdiges wat hier 'n spel gespeel het

TSHIDISO:

Are aware that he is selling South Africa

JOMO:

Is bewus daarvan dat my swartmense verkoop

TSHIDISO:

Are aware that he is selling South Africa, and their mothers and fathers

JOMO:

Dat hy nie net Suid-Afrika verkoop nie, maar die jeug, hulle ouers en hulle moeders ook

TSHIDISO:

AMANDLA!

gehoor: Ngawenthu!

TSHIDISO: Amandla!

Gehoor: Ngawethu!

Tshidiso: Mayibuye!

I Africa (gehoor)

Hooffman Galeng (inaudible)

Lied: (onhoorbaar) alright alright

Ek het gesê, ek het gesê ons moet hierdie dag as 'n dag van vryheid moet onthou, E! E! Net 'n oomblikkie ons het gehoor hoe die jongmense verduidelik het. Ek dank u kameraad (onhoorbaar) laat ons mekaar verstaan, laat ons vir kameraad Jomo gee om 'n paar kennisgewings maak, wat ons af en toe sal maak soos die tyd gaan.

Jomo KHASU soos alreeds gesê dit is maar klein kennisgewinkies, en sal hier en daar raak, ek sal tyd steel, om aan ons mense te verduidelik waar hulle staan omtrent die "Civic", en ook die toestand van die Civic (onhoorbaar) huurgeld, eerstens wil ek hoe die Civic die verskuiwing beskou, onse area en die voorsitter "Which is around Kuruman".

Soos julle weet die Civic het stappe geneem, om die meneer van Pretoria 'n brief te skryf, waarin hy meegedeel word dat mense weier om Pudumong toe te gaan. Die briewe is weg, maar, hulle is skaam om dit in die koerante te plaas, miskien sal ons verwyder word sonder dat ons weet. Nou al kan hulle vir ons uitvat die hele wêreld weet.

'n Ander boodskap wat ek wil maak is die volgende, dat dit in die koerant gesê is, dat in hulle parlement, toe hulle van die verskuiwing van Huhudi gepraat het, dat op die 31ste van Augustus ons is verbaas, ons is verbaas, op die 31ste hulle sê daar gaan 'n vergadering wees tussen die gemeenskapsraad, administrasieraad en die departement van mnr Koornhof, waar hulle na bewering vir die laaste keer gaan sê of Huhudi gaan trek al dan nie. Ek sê mos hulle het alreeds vir ons geantwoord, toe die Civic verduidelik dat hulle vir ons geantwoord het toe sê hulle ons gaan trek, almal van ons, hulle het ooreen gekom die Administrasieraad en die Gemeenskapsraad dat ons gaan.

Nou in parlement sê hulle weer, hierdie gemeenskapsraad wat ons van niks weet nie, ons is verbaas, ons is verbaas, op die 31ste Augustus gaan daar 'n vergadering wees tussen die gemeenskapsraad, administrasieraad en die departement van mnr Hoornhof, waar hulle gaan sê of Huhudi gaan of nie.

Nou wil ek hê ons moet sê om ons mense te vra, na 8 jaar dat die gemeenskapsraad vir ons verkoop. Nou word dit gesê dat hulle ons verteenwoordigers in die verskuiwings, wie gaan die gemeenskapsraad verteenwoordig wat hulle sê Witmense sal daar wees, ek meen Koornhof sal by wees, die administrasieraad sal by wees. Nou wil ek hê ons moet oorweeg, gaan ons die gemeenskapsraad toelaat om ons te verteenwoordig? Wat by u belangrik is, sal hulle vir jou verteenwoordig of staan hulle vir die administrasieraad en Koornhof. Ons wil sien hoe hierdie mense maak. As hulle sê hy staan vir ons, dan vra ons onself hoekom het hulle van 1978 nie vir ons verteenwoordig tot vandag toe, wanneer die huurgeld op is, en hulle, en hulle is hard as jy klagtes het, nou Civic..... die moeilikhede van die woonbuurt dan sê hulle die gemeenskapsraad sal ons verteenwoordig..... Ons moet vra waar het hulle al ons verteenwoordig,

.... dat ons nie toegelaat het dat hulle ons verteenwoordig Jy moet ook weet dat ons nie toegelaat het dat hulle vir ons in die vergadering van 31ste Augustus, dan laat ons mense toe wat sal sê OK dit is reg vat ons na Pudumong

Ek dank u

HOFFMAN GALENG:

Eh ek dank u kameraad, die koerant ek wens sal by wees die volgende vergadering.

Sodat dit ten volle gesê word. Mnr Salt van die PFP het Koornhof "neus". Hy het hom gesê (mense lag) dat hy hom moet antwoord, hy sê toe vir hom Huhudi Civic Association is in die moeilikheid deur, hoekom stry julle met hulle dat mense saamstem met die gemeenskapsraad dat hulle na Pudumong toe gaan, wat sê u hieromtrent Koornhof, Koornhof. Toe sê hy nee nee is besluit is nog nie gemaak nie, eers op die 31ste Augustus, nou die gemeenskapsraad weet goed dat hulle nie vir ons kan verteenwoordig in die vergadering. Ons sê nie julle moet vir Galeng hulle of wie nie, ons sê kies mense wat van lank sukkel wat dieselfde klagtes as u het, dit moet ook nie mense wees wat ooit sal droom as hulle slaap dat dit gesê word kyk jy Galeng en Terror as julle vir ons 20,000 Swartmense bring dan gee ons vir julle 50,000 ons het dit lankal geweier, en hoe kan ons 'n persoon kies wat R50-00 betaal word, om die gemeenskap van Huhudi van 54,000 vir R50-00 dan sê hulle nog R50-00 en hy verkoop hulle kant en klaar (gehoor lag) Hoe sê julle (onhoorbaar).

As daardie koerant/brief kom sal ons vir julle almal se ouers en kinders dan sal dit van julle afhang

AMANDLA (iemand)
NGAWETHU 8gehoor)

Ek wil julle Donderdag sien, ek sal met besluite kom wat ek voel is in die belang van die volk (gemeenskap) wat ons na Koornhof moet neem. Wil

hy of nie, die vergadering van die 31ste sal nie slaag nie/sal nie gehou word nie. Ek verlaat u, ons sal later so af en toe boodskappe bring.

AMANDLA (Galeng)
NGAWETHY (gehoor)
MAYIBUYE (Galeng)
I AFRIKA (Gehoor)
WHEN (Galeng)
NOW (gehoor)
AMANDLA (Iemand)
NGAWETHU (gehoor)

Eh, ek vra die jeug vir een lied, miskien het hulle dit al gehoor, miskien hoor julle dit hier ... (onhoorbaar)

LIED: (1) (onhoorbaar) klap hande en fluit
(2) Tambo laat ons vry met Bazooka, mortier en AK laat ons vry Tambo (herhaal)

20
7/1/81

GALENG

Stilte, stilte die tyd is weg, laat ons stil bly, ek roep nou vir kameraad Aubrey Mokoena

AMANDLA - AWETHU X2
MAYIBUYE - I'AFRICA X2

An injury to one - Injury to all

Thank you, comrade Aubrey!

AUBREY MOKOENA

Aan die voorsitter, en dames en here, die jeug asook ... die sprekers wat nou net gepraat het, ek groet in die kragtige naam van vryheid,
Amandla
Ngawethu (gehoor)

Ek bring julle groete van al die mense wat saamstem met die beroep van die vrylating van ons groot leier wat Nelson Mandela is.

Ek is bly om saam met julle hier te wees, ek wil eerstens dankie sê julle leiers wat altyd julle aanmoedig totdat julle vandag hier is waar julle nou is (lag) nou is due mag/liefde.....

Amandla (iemand)

Ngawethu (gehoor)

Manne wat ons baie vertrou Galeng, Bushy. Jomo manne, wat ons hier vertrou Kgotso, Mmoloko hulle so dis hulle wat ons hier in Huhudi vertrou.

En nou bedank ek die jeug wat hier kom luister en vir ons hierdie spel/drama kom wys, wat hartseer maak, wat die toestand van die SA Swartmense se lewe so openbaar. Die jeug se boodskap toon hoe die land.....

Die boodskap wat ek van gehou het is die ene, dat die Boere nie in staat is om enige iets te maak, as hulle nie die ene van ons gebruik wat beriggewers/verraaier is nie. Dit is hulle wat bereid is om met Boere te werk wat sake moeilik maak. Al is dit so, maar met ons geloof/vertroue ons sal wen.

Nou, broers/susters ek sal voortgaan tyd is weg, om te verduidelik hoekom ons hier vergader, kom ons staan almal op, en dink van almal wat in die moeilikheid is, wat in hierdie moeilikheid beland het, wat met al hulle lewens probeer het dat om vir vryheid te veg, die ene wat nogsteeds in moeilikheid is wat vir vryheid veg. As ons vir h oomblikkie sal staan en van hulle dink en hulle eer/respekteer en vir hulle bid (some commotion)

Nou as ons dit doen, sing ons een versie van 'n lied wat ek glo is aan almal bekend, ons sing dit een keer, en daarna saggies

LIED:

WAT HET ONS GEDOEN X2
WAT HET ONS GEDOEN X2
WAT HET ONS GEDOEN X2
H.M. H.M. H.M.
H.M. H.M. H.M.

Gebid:

Ek dink van almal wat ingeperk is, ... ons vra U beleefd, ons plaas hierdie mense voor u Here

Gee hulle krag ons smee U

Ons is vir almal van hulle jammer.... wat uit hulle plekke, ons plekke ingeperk is, ons vergeet nie die van ons wat vervolg word vir die waarheid, ... vervolg omdat hulle van ons swarkry praat gee hulle krag

Ons dink van die mense van Sharpeville Steve Biko-hulle ... die Boere

Amen

(Hierdie gebid is nie volledig nie - die klank op band is nie goed, en daar word gesing - AMANDLA)

En nou kamerade, broers en susters, ek sal baie kort wees, want my broers wat eers gepraat het en die vertoning deur die kinders.... myne is nie om vir julle te sê wat gebeur het nie, julle ken ons lewe, daar is niks nuuts wat ek julle kan sê nie omtrent broers oor wat ons hier vergader, ons het nie hier bymekaar gekom om oorlog te maak, maar ons onthou die laaste 29 jaar

Ons vind die moed en "encouragement" Hoop van julle as ons so baie van julle kom ons veg vir vryheid ... daar in Kliptown 'n klein dorpie in Johannesburg, het 3,000 verteenwoordigers bymekaar gekom (delegates) van verskeie plekke van Suid-Afrika hulle het een ding kom probeer, hulle het gekom om hulle egte klagtes kom skryf, en het die ...

(14)
29/8/8

FC

Hier, wat hier geskryf is is die waarheid, die waarheid wat die teenwoordig Suid-Afrikaanse Regering voor bang is, die mense het geskrywe hoe hulle beoog Suid-Afrika moet wees, en julle besef dit is nie 'n maklike taak nie, en dat hulle vrylik sou skrywe.... maar daar is nog mense tot vandag toe wat hierdie goed minag en sê dit is ou goed, ... en hulle sê dat hulle nuwe waarhede het.

..... Nou die oorlog/stryd waarin ons is, dit is 'n sterk oorlog/stryd maar dit is waar en dit word deur die hele wêreld gerespekteer. As ons van die Freedom Charter praat, het al die vrye lande respek voor .. en verder moet julle verstaan die stryd wat ons veg, "The struggle that we talking ... begin nie nou nie, ... of in 1961 of 1967. Dit is 332 jaar dat ons voorvaders hierin betrokke was, toe Jan van Riebeeck hierna toe met skepe van oorsee gekom het Toe sien hulle hierdie mooi land en hulle klim van hulle skepe af ... en so het hulle hierdie land begin regeer.

Ons voorvaders het julle nie gelos nie, hulle het met hulle gebaklei, en toe het die oorlog begin en voort geduur. Nou wil ek 'n voorbeeld maak, "What is the struggle" dit is 'n oorlog wat soos 'n reisis lyk. Jy weet as jy op skool is, daar is 'n reisis wat ... wat enkele persone hardloop ... is 'n reisis waarin 'n span deelneem, 'n span van mense wat kan mekaar help, julle weet hier in die skole as hulle vir kompetisies gaan is daar verskeie items. Sekere hardloop 'n myl, andere 3 myle dan is hy alleen. Daar is die ene bekend as 'n aflos....

20
5/10/8
↓

Hier word vyf of vier mense gekies, dan word hulle gesê om te hardloop, die eerste neem die aflosstok en hardloop, en as hy moeg is, dan neem die tweede ene die aflosstok en hardloop ook, dan neem die derde ene oor tot die laaste een. En as die laaste ene voor almal kom, dan het hy nie vir homself gewen nie, hy wen vir die hele span. Nelson Mandela hulle het die aflosstok, hulle het die aflosstok die hele tyd soos julle my verduideliking gehoor het, hulle hardloop nog steeds, hulle hardloop nie vir hulself om hulle name bekend te maak nie, of beroemd te maak nie, hulle hardloop vir ons almal

10
19
20/8/87

AMANDLA (Iemand)
NGAWETHU (gehoor)

As Nelson Mandela die eindpunt bereik ons weet almal dat hy veg nie vir homself nie maar vir almal, en derhalwe moet ons onself eendrag maak, en weet dat hy namens almal van ons hardloop.

En moet weet dat elke een wat gearresteer is, hardloop nie vir eie self nie. Dit is hoekom ons sê almal moet onder hierdie waarhede kom, van die Freedom Charter. Hulle moet onder hierdie sambreel kom van die UDF want ons hardloop nie vir onself nie, ons hardloop nie namens onself nie. Ons wil nie 'n persoon wat hardloop en sê dit is net hy alleen. Ons moet almal een wees, eendrag want as ons een is is ons sterk een wees ...

AMANDLA (Gehoor)
NGAWETHU (gehoor)

UDF is hier om te verenig, UDF is daar sodat almal van ons wat Vryheid lief het. Wit of Swart wat vryheid lief het, dit is die eerste ding, soos die bybel sê, hy het gesê, wat vir my wil volg kom na vore Jesus het nie gesê volg My omdat Ek die Here se Seun is nie, Hy wou nie mense moet hom volg wat gedink word mislei nie.

Ek wou nie van mense wat hardloop, wat jag julle so, asof julle Kaizer Chiefs is, toe het hy 'n sif gesit, toe sif hy en sê wat deurkom gaan soontoe, hulle moet weet hier is klein mielies Dit is nie almal wat daar deurkom nie, nou u as 'n Swart persoon moenie aanvaar/aanneem dat ons wit mense wil hê....

Dit is die rede hoekom ons sê die dag ons wen wil ons hê, die volk moet wees 'n vrye nasie, waar al die mense gelyk sal wees, 'n nasie waar die mense nie vir mekaar bang sal wees nie, waar ons almal voor die troon gelyk sal wees. Dit sal wees 'n verenigde gelyke nasie waar elke ene sy talent kan uitoefen, ten slotte wil ek sê vroeers hierdie goed sal plaasvind, alleenlik as ek en jy saamstaan, en ons is eendrag, en ons

(20)
27/1/87
↓
(19)
20/1/87

hou mekaar se hande vas... nie as ons leiers sê ons gaan soontoe, daar moenie twyfel wees of ons na die Boere luister as hulle sê dat of dit, word julle een ding, ons ook daardie kant sal wees een ding, en ons steun die "Release Mandela Campaign". Ons

PW Botha het 'n false verklaring gemaak, toe hy verduidelik het oor veranderings wat reeds plaasgevind het in Suid-Afrika, daar gaan wees 'n nuwe grondwet "A new dispensation" toe het hy die wêreld probeer bedrieg, en terwyl hy daar gedraai en gedraai het, het toe is hy gevra, kyk hier Botha het u gehoor dat daar 'n beroep gemaak word "There is a Campaign" vir die vrylating van Mandela, en al die ander gevangenisse wat vir vryheid veg?

En wat is u Regering se antwoord in hierdie verband, en PW Botha en heen en weer gekyk, en sê ja ek het gehoor van die beroep maar my regering "is going to ignore that call" ons antwoord is dat as u mnr PW Botha, as u nie op hierdie beroep reageer nie "you are going to ignore the call" moet goed weet dat "you are doing it at your own peril". Want u mnr Botha het 'n swak geheue, u vergeet gou.

Tien jaar gelede het Suid-Afrikaanse Regering, het aan Smith se regering daar in Rhodesië gesê, Smith laat vir Nkomi vry, laat vir Mugabe vry en praat met hierdie manne, Smith het gedraai en gedraai, en Smith sê toe ek het gedink Pretoria is my vriende, en toe sê hy ja ons is vriende maar, die vuur is hier, die vlam kom (onhoorbaar) keer hier keer die vlam, julle sal nie die vlam kan keer as julle nie sit en gesels met die Swartmense se leiers nie.

Toe sê Smith nou hoe maak ons, waar hou ons die konferensie, toe is dit gesê nouja ek sal 'n trein beskikbaar maak, 'n groot trein hier. En gou-gou het die trein vertrek en hy is soontoe ... Zambia en toe het die manne in die rytuie in Zambia ontmoet, en toe het hulle begin praat.

Nou die "Release Mandela Campaign" is op daardie basis gestig, julle Boere weet goed wat om te doen om sake hier reg te stel. Julle moenie dit laat nie iets wat julle goed weet, julle het vir Smith raad gegee om

(19)
20/8/87

wat te doen, nou om watter rede doen julle nie so nie, julle het vir Smith 'n ander persoon aangemoedig hoekom doen julle nie so nie. Gebruik dieselfde gedagte, What is good for a goose is good for a gander. Dit is dieselfde SA Angola en Zimbabwië. Nou daar gaan hier geen vrede wees broers sonder dat en tot dat Nelson Mandela vrygelaat word, en al die ander gevangenes. Totdat hierdie manne en vrouens terugkeer het van Botswana en Lesotho om te sê hoe hulle voel, en sê hoe 'n grondwet hulle verlang, hoeke regering. Tot daardie tyd gaan daar geen vrede hier wees nie, PW Botha kan hardloop na Nkomati na Swaziland hy kan na Botswana hardloop, hy kan orals gaan, hy sal niks bereik as hy nie vir Nelson Mandela vrylaat, speel hy. Dit is die rede hoekom PW Botha hardloop en vlieg om hierdie vrot ding die apartheid verkoop..... Hy gaan verkoop hierdie stink goed daar

AMANDLA (gehoor)

NGAWETHY (gehoor)

Nelson Mandela gaan kom, maak nie saak hoe nie, ons wie se broers ons is, glo dat hy sal kom.

Toe die Boere moeilikheid met ANC kry was dit nie ons skuld nie, hulle weet hoekom. Ons is nie ANC of kommuniste nie, en ook ons het nie met ANC enige moeilikheid nie. Ons ken nie kommunisme wat ons wel ken is apartheid, in kort (kortliks) Nelson Mandela behoort vrygelaat te word.

Ek hoor hier in my ore, I hear some footsteps ek hoor in hierdie ore, dat daar 'n geluid is, dat die dag kom, dat op hierdie dag wat kom die deure van die Robbin Eiland en Pollsmoor gevangenis oopgemaak sal word, en daardie hekke van die grensposte daar

AMANDLA (gehoor)

NGAWETHU (gehoor)

Ja, ek hoor die geluid van Nelson MANDELA se voetstappe, hy sal daar uitkom en as hy uitkom, die seuns sal hom vrylaat en, as hy daar uitkom sal hy geskiedenis praat alleen. Dit is asof ek hom sien stap hierdie

19
20/8/87

✓
20

21/8/87

President, julle weet hierdie is nie 'n droom nie (handeklap en geskree) en ons weet dat "Victory is certain" en ek sê hierdie is geen droom nie want "God is on our side, time is on our side, the truth is on our side (gehoor ja - ye) The numbers are on our side, and all the resources are on our side (gehoor skree)

AMANDLA (gehoor)

NGAWETHU (gehoor)

(Gehoor skree Aubrey - Aubrey ± 20X)

HOFFMAN GALENG:

Ek wil comrade Aubrey bedank, en as ek nie fout maak nie dink ek hy het 'n onderwysdiploma. Maar hy het 'n verkeerde professie geneem, hy moes skool toe gegaan het om 'n predikant te word ... (gehoor lag)

Jy weet, toe hy hier bid ek was kerk toe van more ek praat die waarheid, die minute wat ek daar gesit het, is asof ek hier deurgebring het. Die twee ure wat ek hier sit is ver beter.

Kyk luister, kyk luister ek wil hê as kresmes 16 dae is of anders ... Ek wil nie so praat nie, miskien maak ek 'n fout ... ek het net bedoel, dat ek gehoor, en verder is daar 'n oproep aan die kerke wat deur die wêreldpresident, dit wil sê van al die wêreld se kerke Dr Boesak, hy vra dat op die 28ste van Augustus die kerke vra om hierdie onregverdige regering mense sal uitlos.....

Dit is 'n oproep wat gemaak is, nie vandag nie deur homself ... dit te ondersteun. Laat ons, ons s'n gaan vra, het ons al predikante gedien, ek glo nie daar is een wat dit sal doen nie. Ek gaan nêrens nie ek het kameraad Aubrey gehoor, hy sê die boeke lieg, wil hulle of nie vryheid gaan ons sien, en hier trap (gehoor lag)

Al kan hulle sê so en so hulle ... en sê die ANC daar is 'n persoon dan weet ons hulle lieg, ek laat dit daar kameraad ons sê dankie.

Ek sal kortliks kameraad Jomo roep om 'n paar boodskappe te maak in 'n kort tyd, ek vra dat hy dit gou doen want baie van ons het nog nooit kameraad Terror gehoor praat nie. Ek is ook dankbaar dat hy hierheen gekom het vandag, die laaste tyd en nou nog.

PW Botha huil dag en nag dat hy sy mond wil toe maak, nou voor hulle dit doen wat ons weet hulle gaan doen, laat ons hom hoor praat, laat ons hoor hoe praat die man....

As hulle hom in die huis inperk en sê hy moenie gesien word nie moet ons weet vloek hy? Of sê hy daardie mense moet met petrol aan die brand gestee word? Ek wil hê jy moet met jou eie ore hoor, ek praat die hele waarheid.

Botha en Le Grange sê as hulle in die UDF ingaan gaan hulle dit klaarmaak, ek wil vra waar kom hulle? Ek is dankbaar wat dit wat hy vir ons gaan sê sou hulle nie toegemaak het nie.

Maar dit wat hy gesê het sal bly werk (skare lag)

Lied word gesing (onhoorbaar)

Jomo KHASU:

Eh, dankie daar is 'n verduideliking wat ek wil bring (inaudible) Dit maak 'n persoon somer hartseer, van môre af gaan die huurgeld op (inaudible) Ons het gevra dat ons soos ons ooreengekom het betaal..... Gemeenskapsraad die ore van die administrasie en die ore van Pretoria. Maar ... (inaudible) (inaudible) Maar ek sê wat nie die huurgeld kan bekostig, en sê waar ek is een van hulle, hulle moenie skrik nie, jy word nie gedwing om te betaal nie, (inaudible) volgens hulle moet ons na Pudumong gaan.... (gehoor lag)

Nou as ons nie Pudumong toe gaan ... dan betaal ons nie want daar is nie huise nie, hulle laat ons nie toe om huise te hê nie, ... die van julle soos ek wat nie in staat is om te betaal moenie gedwing word om te

betaal nie ... ons sal daarop ingaan as ons tyd kry ... van môre tot Woensdag sal ons ... dankie

(Gehoor klap hande)

Hoffman GALENG:

Ek wil net sê omtrent die wat kameraad praat, betaal julle huurgeld wat ons gewoonweg betaal, as hy dit weier gaan met jou geld terug, dit hang af van hoeveel jy kan bekostig, moet mooi luister ek sê nie as jy in staat is jy moenie betaal nie, soos hy sê julle moenie net sit nie, ek is nie in staat nie ek sal nie kan betaal.

As daar mense soos ek en hy is daar niemand wat jou met 'n geweer sal dwing nie, niemand sal jou geld uit jou sak vat nie dit is joune.

Hierdie mense bêre die geld dan word dit deur die Witmense gevat. As hulle jou geld uit die sak vat hoekom gaan jy nie by die polisiestatie rapporteer. Dit is mos diefstal man, hy steel jou geld uit jou sak.

Ek wil he as kameraad Terror praat moet hy op sy gemak wees, sodat ons hoor wat hy sê ...

(onhoorbaar vir twee minute)

AMANDLA (iemand)

NGAWETHU (gehoor)

Lied:

Hy is ons vader

Hy is ons vader X60

(Hande word geklap en dit word deur vrouens geululeer.)

Ek groet almal, dit is belangrike groete, ek sal julle daarop wys dat vandag die laatmiddag is, die son gaan onder vir die Boere, môre is dit

die volk se dag, dit is ons dag, die van die volk, dit sal vir ons opkom, dit is al laat middag... want vandag die stryd/oorlog van vryheid wat ons met Boere veg vandag ons ontmoet het, het vandag die derde stap bereik, dit het gekom waar ons vandag met lewe en bloed betaal.

No 19

20/8/81

Toe ons in Kaapstad kom het ons die kleure swart en geel gekies wat op ons rykdom wys, dat hierdie goud on s'n is, die goud is die mooiste in die hele wêreld, ons se geel is vir die goud.

Onder andere moet daar 'n swart kleur gekies word, want die meerderheid van die mense is Swart, en derhalwe moet die kleur daar wees want Afrika is 'n Swart kontinent. Maar 'n derde kleur moet gekies word, 'n rooi kleur, 'n kleur wat staan nie vir kommunisme ... 'n kleur wat staan vir die bloed van ons mense, wat toe hulle ontmoet het vergiet is, dit wys die rooi kleur is die bloed van ons mense, dit is die prys van vryheid ... met bloed...

Vandat die stryd/oorlog begin het, dit het begin in 1400 tot in 1906 ons mense het skuldvelle en assegaaië gehad maar in 1906 toe sê hulle nee, wag 'n bietjie, kom ons kyk, want die mense teen wie ons baklei het skerp wapens. As ons vir hulle met die assegaaië wil steek dan skiet hulle ons met gewere.

En tweedens, het ons mense gesê daar kry jy Sothos, daar kry jy Zoeloes, daar kry jy Xosas dit wil sê ons is nie een nie. Toe sê hulle daar is baie foute.....

.....
Hierdie mense is deur die boere aangedryf en vir hulle in die Transkei toegesluit, die Basuthu wat hier in die Vrystaat was, het hulle tot bo op die berge aangedryf, daar in Lesotho. Die Zoeloes het hulle tot daar op Ulundi aangedryf.... waar daar geen gras is nie, geen mielies.... toe vat hulle die vet plekke soos daar in die Transvaal in Johannesburg.... ek het 'n vraag wat ek wil vra, om daarop iets belangrik uit te wys, as dit 'n oorlog was, was dit nie net 'n oorlog nie want hierdie mense het julle van die land ontnem..... toe jaag hulle vir ons na waar daar niks is nie. Waar daar geen weiding is vir beeste nie, hulle het so

gedoen wetend dat jy moet terug kom na waar jy weet kos beskikbaar is, en as jy kom sê hulle dis reg, ons sal jou 'n halwe brood gee as jy hier sal vee, as jy die vloer sal poleer, of as jy daar sal ploeg, of as jy onder in die myn sal gaan die goud gaan uitkry en na my bring. En hierdie manier het ons mense werkers geword, werkers is mense wat alleenlik leef van die verkoop van hulle arbeid, wat niks het nie, toe ons voorvaders gesê het MAYIBUYE hulle het bedoel die land moet terugkom

MAYIBUYE I AFRIKA!

I AFRIKA - gehoor

Hulle het gesê dit moet vir Swart mense terugkom. As die land terugkom, waar sal jy jou huis bou, waar sal jy plant, wat sal jou kinders eet, waar sal jy vir hulle 'n skool bou, ons hoor Lucas MANGOPE hulle, GATSHA en MOPEDI hulle en so aan, die land is nog nie terug nie, die boere is 13% van die land is aan ons gedeel en hulle het 87% dit wil sê die hele land behoort aan hulle... die klagte van ons voorvaders toe hulle gesê het MAYIBUE dit wil sê die land moet terugkom, die huurgeld verwurg ons, mooi luister, die kinders sal sonder skole bly omdat geld vir boeke kort is, hulle word vuurwapens geskiet.... That is a problem wat ons het, hulle wil hê julle moet terugkom om te kom werk. Die kinders moet terugkom om te kom werk en dan betaal hulle min geld, ... one thing, ons wat werkers is, hierdie kinders sê ... jy wil werk hê om more huurgeld te kan betaal, en brood koop more, en dan is die geld klaar sodat jy moet terugkom moet nooit probeer om hom geld te betaal.... ons arbeid verkoop ons aan hulle, dit kan nie verkoop word ... hulle koop arbeid vir een week ... arbeid vir R1 000.00 maar as die week eindig kry jy R50-00 dan vat hy nege honderd en vyftig rand vir homself ... van hulle mense ... onse slaafheid het hulle gesien ... dan kyk hulle daar Molema hulle en Mokgoshoa-hulle kyk hulle het gesê kom ons gaan Bloemfontein toe, daar bymekaar kom en gesels. South African National Native Congress wat 'n organisasie is wat mense sou verenig, Basotho, Tswana, Zoeloe en Xhosa om te sien of ons mense nie die vyand anders sal sien (nuuts) ons verenig julle nou ... die kongres het so met sy kampanje aangegaan.

Tot in 1945 toe die tweede wêreldoorlog begin, waar baie van die wêreld se nasies baklei het, hulle het met Hitler begin.....

Hitler het met die Jode wat onder was baklei... die Jode paste vandag is die oorlog klaar, hulle dryf nou aan wat Hitler gedoen het.... Vandag die boere, hierdie Vorster, hierdie PW Botha wat vir Hitler ondersteun het, toe hy met Jode baklei het, het die Boere ondersteun, vandag is die oorlog klaar, hulle dryf aan dieselfde goed wat In Oktober 1982 by die vergadering van al die wêreld is die Boere weggejaag, hulle het gesê daardie is 'n organisasie van "Tsotsies".... die bybel sê ook so, die Wêreldraad van Kerke weet dat apartheid onwenslik is, (gehoor lag) as ons vandag se apartheid is onwenslik ons praat nie net nie, die hele wêreld praat daarvan, die kerke Verenigde Volke

Dat apartheid glad nie wenslik is nie, ek wil wys dat in 45 toe die wêreld oorlog eindig, ons mense het bymekaar gekom ... African claims.... African claims te Bloemfontein daar was 'n baie belangrike konferensie.

Ons mense is strokies gegee wat toon dat hulle ook baklei het in die Tweede Oorlog.

Toe het hulle Afrika State gevra, dat hulle ook in die regering kom want hulle het ook baklei, in 1945, in 1948 het die Boere het die krag van Bantoe Onderwys gekom. In 1955 toe die mense van Suid-Afrika te Kliptown bymekaar kom, ons wil nie meer die Regering hê waarvan ons gepraat het nie, ons wil 'n nuwe regering hê, 'n Verenigde Regering, waarin die mense sal regeer, nou wie sê, ek vra 'n belangrike vraag wie sal regeer want die Freedom Charter sê die mense sal regeer, wie is die mense is Mangope die mense?

Nee! Nee! (gehoor)

Sal Mangope regeer?

Nee! Nee! (gehoor)

Wie is die mense? (gehoor)

Sal PW Botha more regeer?

Nee! (gehoor

Is hulle mense, of honde, ons is die mense, die mense sal regeer. Kom ons antwoord hierdie boodskap met een woord. Matanzima, Mangope en die gemeenskapsraad van onnosele mense is hulle die mense. Vandag is die eerste punt wie is die mense, van mense praat ons nie van kleur nie, vroeër het ek gesê die mense Wit mense, Indiërs en Kleurlinge, as ons een wees het ons Suid-Afrika gebou, vandag.

As jy dit kyk, jy sien die geboue wat staan, die mense saam het gemaak dat die land so wees soos jy dit vandag sien. Kom ons vra weer, wie is die mense wat more sal regeer.

Wie sal more regeer? Die mense wie ons van praat, maak nie saak wat hulle kleur is nie. Almal in hierdie land is mense, al is hulle groepe, almal wat vandag staan teen apartheid, of wat ons help om apartheid dood te maak.

20
14/9/87

Op die ene wat nie in daardie deel van lewe deelneem nie, hulle is die mense as ons h regering stig, hulle is die mense wat môre sal sê dit is ons regering, dit is die mense.

Wat teen die regering baklei, veg met apartheid, wat teen ons is, is bereid om vir apartheid dood te gaan soos Mangope is die vyande van die mense, die vyande van die mense sal ons nie van kleur sien nie, u sal nie vir hulle kan skei nie, van hulle woon in mooi huise, en ry mooi karre soos Mangope, hulle is die groot vyande van Suid-Afrika ...(gehoor lag)

19

20/8/87

20

17/10/87

PW Botha hy is h groot Tsotsie (gehoor lag)

20 6/10/87

Ons vra nie om die boere se regering oor te neem nie. Ons wil net, h Consti... Ons wil hê hierdie regering moet verdwyn ons wil h regering van mense. Hierdie Tsotsies moet saamgebring word en gevra wat is dit wat julle met die mense doen.

AMANDLA (ene)

NGAWETHU (gehoor)

Ek praat nie stories nie, môre sal ek jou sê hoekom hulle vir jou so min betaal, hoekom hulle ons UDF-onderwysers weg jaag wat van apartheid leer, as mense praat van die Regering dan word hulle tronk toe gestuur, en gooi hulle met traangas.

Die hele wêreld weet van SA. Hulle weet apartheid is Mense is gedood van hulle het gevlug van hulle land. Anders as in die tronk. Anders is in die myne, hulle werk vir min geld. As hy R60 verdien, betaal hy R40 huishuur, van hulle, het drie kinders, of vier wat sal jy weet?

Ek onthou in 1960 tot 1961 toe hulle ons kongres gestop het. Daar was mense soos predikante en prokureurs wat gestuur was om saam met die boere te gaan praat. Om hulle te gaan vra om ons vry te laat. Die Boere het geweier, Luthuli het gevra in 1952, hy het gevra aan watter van sy versoeke het hulle ag gegee, hy is nie 'n persoon wat soos kaptein Mangope wil geneem word nie. Sy mense se hy is 'n Chief (kaptein).

Sy mense sê hy is ons hoofman ons kaptein, as die Boere nie vir hom wil hê nie ons soek hom, hy is ons hoofman. Maar die boere het hom verwyder en vir Gatsha ingesit omdat hy met hulle saamstem. Hy is 'n egte hoofman, Mandela sê ook hy is moeg sy knie gee in, hy sê die boere het hom gewen.

In 1961 het hy gesê mense moet luister want hierdie is belangrik, ek sien hulle sal dit weier, mense moet kyk miskien sal ons doodgaan op ons knieë met ons oë toe want die Boere sê ons maak hulle klaar, ons baklei

AMANDLA (ene)

NGAWETHU (gehoor)

En so het hulle die spies van die Volk gestig, Mandela het gesê dit is die assegaai van die wêreld, hy het gesê ons voorvaders het met

20
14/9/87
23/9/10

assegaai baklei, en hy sê hierdie assegaai gaan ons noem, die assegaai van die volk, want hierdie spies het ons voorvaders met boere mee baklei. Ons wil die boere herinner dat die oorlog wat sal baklei is nie nuut nie, dit is daardie wat van onder begin.

Dit is hoekom ons Desember 16 kies as die groot dag van die Spies van die Volk, wanneer dit by die Volk sal verskyn

AMANDLA (ene)

NGAWETHU (gehoor)

Op hierdie dag onthou is in 1838 toe die Boere bloed van baie mense vergiet het in Bloedrivier asof dit Faro se oorlog was. Die rivier was vol bloed en toe sê die mense die oorlog is nie klaar nie.

Hierdie oorlog moet van nuut begin, en toe het die derde deel van die wêreld ingekom.

Vandag stuur die boere hulle kinders universiteit toe, hulle haal ons mense uit die werk uit.

Maar Mandela hulle het hulle vrouens verlaat en is tronk toe. Hulle vrouens is nou weduwees en baie ander manne het kinders as weeskinders verlaat. Maar

Ons van die UDF praat van iets belangrik ons sê apartheid is nog nie klaar nie. Want die nuwe grondwet sê Indiërs en Kleurlinge word in parlement gesit, wat is dit, hierdie wet maak hulle sodat môre hulle Indiërs en Kleurlinge kinders wapens moet dra.

Hulle sal Kleurlinge wapens gee en sê hulle moet voor loop, met Indiërs, en hulle sal agter kom, dit is hoekom ons altyd in die nuus hoor meer as 55 Swartmense is dood of beseer teenoor een boer.

Vandag verkoop hulle huise aan mense, en as hulle gekoop word koop hulle met daardie geld kos en klere vir die soldate en wapens. En dan lieg

(2)
14/9/1
2/1

(20)
5/10/81

hulle vir die mense en sê daar is veranderings. Ons sê niks het verander tot hulle wegdoen met apartheid en Bantoe onderwys en 'n Departement van Onderwys inbring.

Nou het hulle hul kinders uit die universiteite uit gevat en stuur hulle oorlog toe, hulle het bestuurders uit fabriek uitgehaal, hulle is uit oorlog toe. Hulle kies mense wat nie die werk kan behartig soos Matlhabate in plaas daarvan om Swartmense daar in te sit.

Die rede hoekom hulle nie 'n Swartman vat wat 'n BA Graad het is omdat hulle sê die Swartman se BA-graad is soos Second Grade Equal to Zero.

Omdat môre hul sal gebruik en vir hulle min betaal.

Ons weet almal dat mynwerkers in die diens is van Anglo American, hierdie myne het miljoene van mense, wat hoor is huise voor gebou, maar hulle praat van alleenlik 20 huise.

Hulle loop daar in PE en neem foto's van moderne huise en hulle stuur hierdie foto's na ander lande en sê kyk hoe het ons vir ons werkers gebou, maar dan praat hulle van 20 huise, terwyl daar miljoene werkers is.

Waar woon die miljoene, in die kampongs en hostelle, waar is hulle kinders, hulle is daar in die veld hulle het geen skole, geen toiletgeriewe, geen seep en geen slaapplek.

+That is the reality of the situation." In 1966 toe Botha Mandela hulle tronk toe stuur, en die ander, het hy gesê die boom van terrorisme is met sy wortels en alles uitgehaal, dit is dood. Toe het hy iets belangrik vergeet, die boom van die vryheidstryd is nie tamatie nie, dit is nie appels nie, dit is soos 'n sturksveiboom, waar jy dit weggooi groei daar 'n nuwe plant.

AMANDLA (ene)

NGAWETHU (gehoor)

(20)
5/10/85

Ons is vandag hier, en die saad van die vryheid groei in ons in. Ons wag net vir reën en sommer dan sien u hoe groei die saad. Die boom van vryheid kan jy nie kry nie, wat dit is van bloed gemaak en bloed is sterk. We are saying, we have paid the price.

Die geld wat ons betaal is die prys van vryheid, ons het nou meer betaal as wat ons nog verskuldig is, ons het al 90% betaal dit is nie ver om 100% te maak nie, as ons 100% betaal het sal ons hulle wen.

~~Die Boere - ons maak hulle dood
THAMBO het gesê ons maak Boere dood
Droë reën, ons maak die Boere dood
TAMBO het gesê ons maak Boere dood
Droë reën, ons maak die boere dood
THAMBO het gesê ons maak Boere dood~~

*Struggle says Tambo
44
Struggle says Tambo
Yes Yes
On the field of Angol
Yes. Yes.*

(lied deur spreker begin) } No 20
Outhwa
14/9/87.

Ons lees in die koerante dat daar 'n belangrike organisasie die UDF wat met apartheid veg, ons is van voornemens om mense mooi te laat verstaan, ons het tans organisasies gestig komitees soos Huhudi Civic Association, hostel komitees, Rent Committees. (20) 1/10/87

Wat nie altyd in die koerante verskyn nie, hulle is die belangrikste die mag van Nelson Mandela, die mag van ons leiers, is die mag wat hulle van ons af kry. Dit is die mag wat hulle in die gevangenis sterk maak.

Ek sal julle môre vra, as ek die president mej/mev Sisulu roep of mnr Gumede om Huhudi te kom sien, baie mense wat nie hier is vandag moet Huhudi Civic versterk, die jeug organisasie versterk, die General Allied Workers Union versterk. Al die mense moet kom om hulle organisasies sterk te maak.

Ons soek nie mense wat boere pla nie, want as u vir hulle van hierdie organisasies sê dan sê hulle, hulle wil nie politiek hê nie. Mense wat so praat, hulle loop met die boere, hulle pla die boere. Die boere is

nie sterk as ons nie daar is nie, hulle weet ons krag is die van 'n perd. Ja dit is sterk en ook kan jy die hele dag ry en in die nag sê hy hy dink nie hy slaap.

Ons is van voornemens om ons mense te help, en hulle sê van hierdie goed, as ons een is sal die boere vir ons niks maak nie, ons moet ouers organiseer, kinders, die skole, die jeug en mense wat werkloos is, organiseer elke een. We must organise.

AMANDLA (Lekota)

NGAWETHU (gehoor)

Hoffman GALENG:

OK OK OK Alright, alright, alright. Nee kameraad ons het gehoor, dan sal ons nie meer hoor kameraad ons bedank u baie, die boere sê hulle het twee terroriste gestuur om ons te kom bang maak, hulle is hier tussen ons soos ek nou praat, dan skrik julle ook want julle is bang... Ek sê die tyd sal kom, die twee mense wat hier gesit is het gehoor dat die pillare van UDF gepraat het. Jy sal sien as die laaste dag opdaag, en Botha terwyl hy so sit, en sien dat hy kruip soos Nebukadneser. Hy sal gras vreet soos 'n bees (gehoor lag)

Die dag sal kom, die mense wat hy tussen ons insit om bang te maak neem ons hulle net as bangmaakgoed dis al in werklikheid is on vryheid ons praat net en sê hierdie ding het geen hand nie.

Ek het daarop gewys hoe ons nie vir die gemeenskapsraad omgee nie, ons sien dat hulle die meeste tyd hulle soos katte in die nag rondloop.

19 Julle weet almal dat die bestaan van HUCA het gekom as gevolg van die verskuiwing en die opgaan van huurgeld, die UDF kan ons ook help, mense Botha maak 'n groot geraas soos 'n maer hond. Julle lees in die koerante dat UDF kom uit die ANC ons het geen verband met die ANC ons weet niks van politiek nie wat ons nie wil hê is die apartheid wat ons met ons oë sien. Ek dank die HUCA namens die gemeenskap van Huhudi, die Huhudi

Civic Association en die here van UDF aan die here van die Release Mandela Komitee dat hulle boodskap wat hulle gebring het, op bome geval het wat groen sal word.

Ons is ook bly dat kameraad Terror sê dat hy vir ons die president Gumede of die ouvrou vir ons sal bring. Ons sal haar met ons oë sien.

Al kan sy niks praat nie. Ek dank die mense van Kuruman, en almal van julle en hulle wat julle gestuur het dat hulle die boodskap sal soontoe neem en dit met water volmaak.

Ons het kameraad Terror gehoor praat hy vloek niemand en hy het niemand met die vinger gewys nie. Hy het gepraat terwyl almal hoor en luister. Nou op die 28ste gaan ons 'n groot vergadering hou van die UDF te Kimberley. Nou hier is die punt die vader van die UDF sal daar wees.

Ons nooi almal, van hier af sal daar vier busse gaan, gan Ganyetsa twee, Kuruman vier en Taung drie, hier by ons is nog nie vol nie, ons nooi julle almal om na die boodskap volledig te luister om ook self te sien.

Kom sien julle self vir die groot predikant Boesak, hy is gekies tussen al die predikante om al die kerke in die wêreld te beheer. Toe hy in die lande ingaan was hulle skaam gewees om hande te skud. Ons het gehoor, ons weet. Hulle is skaam toe hulle hoor hy sê hulle verkoop die Grondwet

(Band nie duidelik hier)

Hier is ons se belangrike boodskap, wat ek vir julle wil sê is onse vergadering van Donderdag, die skrikmakers moet ook soortgelyk gaan verslag doen, ek wil met die boodskap van Comrade Terror verhaal ek vra samewerking. Ons gaan sluit met 'n gebed.

Ek sal so doen ek roep mnr Maphage om vir ons te bid, kortliks daarna sing ons die volkslied met respek ten volle tot dit eindig

.....

(gebed is nie duidelik nie)

(20)
5/11/87